

JOANNA MISZTAŁ-KONECKA

Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II

PRZERWA BIEGU PRZEDAWNINIENIA ROSZCZEŃ
STWIERDZONYCH BANKOWYM TYTUŁEM
EGZEKUCYJNYM. NOWE SPOJRZENIE*

1. WPROWADZENIE

Przez wiele lat w polskim systemie prawnym funkcjonowało uprawnienie banków, zgodnie z którym na podstawie zapisów w księgach bankowych podmioty te mogły – z pominięciem drogi cywilnego postępowania rozpoznawczego – dochodzić zaspokojenia swoich roszczeń. Na gruncie ustawy z 31 stycznia 1989 r. – Prawo bankowe¹ wystawiony przez bank wyciąg z ksiąg bankowych umożliwiał wdrożenie egzekucji bez potrzeby prowadzenia niejednokrotnie długiego postępowania sądowego, a nawet uzyskiwania klauzuli wykonalności w trybie postępowania sądowego. Poczynając od 1 stycznia 1998 r., przepisy prawa bankowego² przewidywały zaś instytucję bankowego tytułu egzekucyjnego, który jednak dla prowadzenia na jego podstawie egzekucji wymagał uzyskania

* Niniejsze opracowanie jest wynikiem badań przeprowadzonych w trakcie stażu naukowego w Uczelni Łazarskiego w latach 2017-2018.

¹ Ustawa z 31 stycznia 1989 r. – Prawo bankowe (tekst jedn.: Dz. U. z 1992 r. Nr 72, poz. 359 ze zm.).

² Por. art. 96-98 ustawy z 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe (tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r. poz. 128).

sądowej klauzuli wykonalności (art. 781 § 2 k.p.c.)³. Artykuł 96 pr. bank. stanowił bowiem w ust. 1, że banki mogły wystawiać bankowe tytuły egzekucyjne na podstawie ksiąg banków lub innych dokumentów związanych z dokonywaniem czynności bankowych. W myśl art. 97 ust. 1 pr. bank. bankowy tytuł egzekucyjny mógł być podstawą egzekucji, prowadzonej według przepisów ustawy z 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego, po nadaniu mu przez sąd klauzuli wykonalności – wyłącznie przeciwko osobie, która bezpośrednio z bankiem dokonała czynności bankowej (albo która jest dłużnikiem banku z tytułu zabezpieczenia wierzytelności banku, wynikającej z czynności bankowej) i złożyła pisemne oświadczenie o poddaniu się egzekucji, gdy roszczenie objęte bankowym tytułem egzekucyjnym wynika bezpośrednio z tej czynności bankowej (lub jej zabezpieczenia). Jednakże wyrokiem z 14 kwietnia 2015 r. Trybunał Konstytucyjny orzekł, że przepisy art. 96 ust. 1 i art. 97 ust. 1 ustawy z 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe, na podstawie których wskazane bankowe tytuły egzekucyjne były wystawiane, są niezgodne z art. 32 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Zgodnie z orzeczeniem Trybunału Konstytucyjnego przepisy te miały stracić moc dopiero z dniem 1 sierpnia 2016 r.⁴

Ostatecznie nowelizacja prawa bankowego dokonana art. 1 pkt 4 ustawy z 25 września 2015 r. o zmianie ustawy – Prawo bankowe oraz niektórych innych ustaw⁵, uchylając art. 96-98 pr. bank., wyrugowała z systemu prawnego dotychczasowy przywilej banków wystawiania bankowych tytułów egzekucyjnych w celu wszczynania na ich podstawie postępowania egzekucyjnego. Mimo tego nadal w obrocie prawnym funkcjonują bankowe tytuły egzekucyjne, bowiem w myśl przepisu przejściowego art. 11 ust. 3 ustawy z 25 września 2015 r. o zmianie ustawy

³ Na temat historycznych przemian przywilejów bankowych por. np. R. SURA, *Bankowy tytuł egzekucyjny*, Lublin 2008, s. 123-241; IDEM, *Koniec z reliktem przeszłości. Bankowy tytuł egzekucyjny niezgodny z konstytucją*, «Gdańskie Studia Prawnicze. Przegląd Orzecznictwa» 1/2016, s. 30-32; J. MOJAŁ, *Bankowy tytuł egzekucyjny przeciwko spadkobiercom dłużnika*, «MoP» 11/2011, s. 616-617.

⁴ Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 14 kwietnia 2015 r., P 45/12, «OTK-A» 4/2015, poz. 46.

⁵ Dz. U. poz. 1854.

– Prawo bankowe oraz niektórych innych ustaw bankowy tytuł egzekucyjny, któremu nadano klauzulę wykonalności na podstawie przepisów dotychczasowych, zachowuje moc tytułu wykonawczego także po wejściu w życie tej ustawy⁶.

Wprawdzie Bogudar Kordasiewicz jeszcze niedawno pisał: „Zagadnienie wpływu przejścia roszczenia w toku przedawnienia na jego bieg na ogół nie jest normowane. Rzadko też bywa przedmiotem zainteresowania doktryny i judykatury”⁷, jednak zapewne w nowym wydaniu *Systemu prawa prywatnego* będzie musiał wskazać, że na skutek powszechnie dokonywanych przelewów wierzytelności stwierdzonych bankowymi tytułami egzekucyjnymi, zaopatrzonymi w sądowe klauzule wykonalności, zagadnienie to stało się przedmiotem gorącego zainteresowania i istotnych sporów w judykaturze i doktrynie. Wydaje się, że warto pochylić się nad tym problemem – fundamentalnym dla rynku obrotu wierzytelnościami – który choć dotyczy wygasającego zjawiska, odwołuje się do podstawowych założeń prawa cywilnego materialnego i procesowego. Ma zatem rangę ogólniejszą.

2. PRZEDAWNNIENIE ROSZCZEŃ W OGÓLNOŚCI. PRZEDAWNNIENIE ROSZCZEŃ BANKOWYCH

Przedawnienie roszczeń znajduje swoje aksjologiczne uzasadnienie w dążeniu do unikania wzruszania długotrwałych stanów faktycznych, do eliminacji stanu niepewności prawnej, w której podmiot uprawniony nie realizuje swojego uprawnienia, do ułatwienia dowodzenia w procesie,

⁶ Zarówno usunięcie z systemu prawnego bankowych tytułów egzekucyjnych, jak i konieczność respektowania istnienia dotychczas wydanych tytułów wykonawczych stwarzają poważne problemy praktyczne; szerzej por. np. P. TURSKI, *BTE – o swoistości stosowania w nowych realiach prawnych*, «Monitor Prawa Bankowego» 6/2017, s. 59-73. Poza zakresem zainteresowania autora niniejszego artykułu pozostają zagadnienia możliwości wznowienia postępowania o nadanie klauzuli wykonalności bankowemu tytułowi egzekucyjnemu na podstawie art. 401¹ k.p.c., jak też wniesienia powództwa o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności (art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c.).

⁷ B. KORDASIEWICZ, [w:] *System prawa prywatnego, II: Prawo cywilne – część ogólna*², red. Z. RADWAŃSKI, Warszawa 2008, s. 668.

jak też wywierania nacisku na wierzyciela w kierunku szybkiej realizacji przysługujących mu praw⁸. Nie ma w niniejszym artykule miejsca ani potrzeby na szersze analizowanie instytucji przedawnienia. Dość wskazać, że zgodnie z art. 117 § 2 zd. 1 k.c. po upływie terminu przedawnienia ten, przeciwko komu przysługuje roszczenie, może uchylić się od jego zaspokojenia, chyba że zrzeka się korzystania z zarzutu przedawnienia. Przedawnione roszczenie nie wygasa, ale jedynie zamienia się w tzw. zobowiązanie naturalne (zobowiązanie niezupełne), którego cechą jest niemożność jego przymusowej realizacji. Zgłoszenie przez dłużnika zarzutu przedawnienia, który ma charakter zarzutu niweczącego, powoduje więc, że roszczenie nie może być skutecznie dochodzone⁹.

Termin przedawnienia roszczeń bankowych wynosi z reguły trzy lata¹⁰, niezależnie od tego, czy drugą stroną stosunku prawnego jest przedsiębiorca, czy konsument. Zastosowanie trzyletniego terminu przedawnienia zależy od kwalifikacji roszczenia z punktu widzenia jego związku z określonym rodzajem działalności. Ten określony rodzaj działalności wiązać należy z działalnością, którą prowadzi wierzyciel występujący z roszczeniem. Artykuł 118 k.c. łączy trzyletni termin

⁸ Szerzej na temat aksjologii przedawnienia por. J. KORZONEK, s.v. *Przedawnienie (umarzające)*, [w:] *Encyklopedia podręczna prawa prywatnego założona przez Henryka Konica*, red. F. ZOLL, J. WASILKOWSKI, 3.21, Warszawa [b.f.w.], s. 1830-1835; R. LONGCHAMPS DE BÉRIER, *Polskie prawo cywilne. Zobowiązania*, Lwów 1939 (wydanie anastatyczne, Poznań 1999), s. 414-417; J. GWIAZDOMORSKI, *Podstawowe problemy przedawnienia*, «Nowe Prawo» 1/1955, s. 4-8; Z. KŁAFKOWSKI, *Przedawnienie w prawie cywilnym*, Warszawa 1970, s. 15-18; J. IGNATOWICZ, [w:] *System prawa cywilnego, I: Część ogólna*, red. S. GRZYBOWSKI, Wrocław-Warszawa 1985, s. 792-793; S. WÓJCIK, *Zagadnienia etyczne przedawnienia roszczeń*, [w:] *Z zagadnień cywilnego prawa materialnego i procesowego*, red. M. SAWCZUK, Lublin 1988, s. 141-160; B. KORDASIEWICZ, [w:] *System prawa prywatnego, II: Prawo cywilne – część ogólna*²..., s. 575-579; por. też B. DOBRZAŃSKI, *Problemy kodyfikacyjne przedawnienia. Uwagi na marginesie artykułu J. Gwiazdomorskiego pt. „Podstawowe problemy przedawnienia”*, «Nowe Prawo» 2/1955, s. 50-58.

⁹ Na to, że powyższa interpretacja nie jest bezdyskusyjna, zwraca uwagę np. A. LUTKIEWICZ-RUCIŃSKA, *Pytanie o wygaśnięcie roszczenia wskutek przedawnienia*, «Transformacje Prawa Prywatnego» 1/2016, s. 55-91.

¹⁰ W grę wchodzić może jeszcze dwuletni termin przedawnienia roszczeń wynikających ze stosunku rachunku bankowego (art. 731 k.c.).

przedawnienia z roszczeniami związanymi z prowadzeniem działalności gospodarczej. O tym, czy roszczenie jest związane z prowadzoną działalnością gospodarczą, decydują więc cechy podmiotu, któremu ono przysługuje, nie mają zaś wobec tego znaczenia cechy drugiego podmiotu stosunku prawnego, z którego to roszczenie wynika. Roszczenie, które przysługuje określonej osobie, jest związane z prowadzeniem działalności gospodarczej, zwłaszcza wtedy, gdy osoba ta jest przedsiębiorcą, gdyż do cech konstytuujących pojęcie przedsiębiorcy należy właśnie prowadzenie działalności gospodarczej (art. 43¹ k.c.)¹¹.

Co więcej, przedawnienie roszczeń stwierdzonych bankowym tytułem egzekucyjnym kształtuje się odmiennie od przedawnienia roszczeń stwierdzonych prawomocnym orzeczeniem sądowym. Wobec braku stosownej regulacji szczególnej uznać należy, że przedawniają się one na ogólnych zasadach przewidzianych dla tych roszczeń¹², a zatem z reguły z upływem lat trzech.

Przypomnieć należy również, że art. 123 § 1 pkt 1 k.c. stanowi, iż bieg przedawnienia przerywa się przez każdą czynność przed sądem lub innym organem powołanym do rozpoznawania spraw lub egzekwowania roszczeń danego rodzaju albo przed sądem polubownym, przedsięwziętą bezpośrednio w celu dochodzenia lub ustalenia albo zaspokojenia lub

¹¹ Wyrok Sądu Najwyższego z 10 października 2003 r., II CK 113/02, «OSP» 11/2004, poz. 141. Tak też m.in. M. Muliński, *Glosa [do wyroku Sądu Najwyższego – Izba Cywilna z 10 października 2003 r., II CK 113/02]*, «OSP» 11/2004, s. 598. Brak miejsca w niniejszym artykule na szerszą analizę związku roszczenia z prowadzeniem działalności gospodarczej; dość wskazać, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego zdaje się przeważać pogląd, że dla kwalifikacji roszczenia, jako związanego z prowadzeniem działalności gospodarczej w rozumieniu art. 118 k.c., nie ma znaczenia prawny charakter leżącego u jego podstaw zdarzenia – może ono być czynnością prawną, czynem niedozwolonym lub jakimkolwiek innym zdarzeniem, nie wyłączając bezpodstawnego wzbogacenia czy korzystania z cudzej rzeczy bez podstawy prawnej – lecz jego związek z działalnością gospodarczą (por. wyrok Sądu Najwyższego z 19 października 2011 r., II CSK 80/11, «Lex» nr 1044001).

¹² Odmiennie por. G. Sikorski, *Przedawnienie wierzytelności stwierdzonej pozasądowym tytułem egzekucyjnym*, «Problemy Egzekucji» 19/2001, s. 57-58, 60-63, zdaniem którego możliwe jest przyjęcie, że prawomocnym orzeczeniem, o którym mowa w art. 125 k.c., jest także postanowienie w sprawie nadania klauzuli wykonalności pozasądowemu tytułowi egzekucyjnemu.

zabezpieczenia roszczenia. Mimo zatem tego, że przedawnienie jest instytucją prawa materialnego, a nie procesowego, do przerwania jego biegu dochodzi, w zasadzie, przez czynności procesowe. W przypadku roszczeń stwierdzonych bankowymi tytułami egzekucyjnymi, których założeniem było ominięcie drogi sądowego postępowania rozpoznawczego, jako przerywające bieg przedawnienia analizowane muszą być dwie czynności procesowe: wniosek o nadanie klauzuli wykonalności i wniosek o wszczęcie postępowania egzekucyjnego.

3. WNIOSEK O NADANIE KLAUZULI WYKONALNOŚCI BANKOWEMU TYTUŁOWI EGZEKUCYJNEMU

O ile w świetle art. 279 pkt 2 kodeksu zobowiązań¹³ nie budziło wątpliwości, że wniosek o nadanie klauzuli wykonalności przerywał bieg przedawnienia, był bowiem wprost wymieniony jako czynność przedsięwzięta przed sądem przez wierzyciela celem dochodzenia wierzytelności, o tyle na gruncie kodeksu cywilnego dominował początkowo pogląd odmienny. Stanowisko to zajmowano w doktrynie, poczynając

¹³ Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z 27 października 1933 r. – Kodeks zobowiązań (Dz. U. Nr 82, poz. 598 ze zm.) miało w tym zakresie moc obowiązującą do 30 września 1950 r. Również na gruncie art. 111 pkt 2 przepisów ogólnych prawa cywilnego (Dz. U. z 1950 r. Nr 34, poz. 311), obowiązujących do 31 grudnia 1964 r., które ogólnie uznawały za przerywającą bieg przedawnienia każdą czynność, przedsięwziętą w celu dochodzenia roszczenia przed sądem lub inną powołaną do tego władzą albo przed sądem polubownym, w doktrynie i judykaturze dopuszczano przerwanie biegu przedawnienia przez złożenie wniosku o nadanie klauzuli wykonalności; por. uchwała Sądu Najwyższego z 7 stycznia 1961 r., I CO 29/60, «OSNC» 3/1962, poz. 79; A. WOLTER, *Glosa [do uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 7 stycznia 1961 r., I CO 29/60]*, «OSPiKA» 12/1962, s. 720; Z. KŁAFKOWSKI, *op. cit.*, s. 111. Niewątpliwie jedną z przesłanek zmiany treści regulacji dotyczącej przerwy biegu przedawnienia było dążenie do ograniczenia liberalnej wykładni dotychczasowych przepisów, por. np. W. BERUTOWICZ, *Przerwa biegu przedawnienia przez sądowe dochodzenie roszczenia według projektów k.c. i k.p.c.*, «PiP» 16.2/1961, s. 306-310.

od Marii Jędrzejewskiej¹⁴ i Włodzimierza Berutowicza¹⁵, argumentując, że wniosek o nadanie klauzuli wykonalności nie spełnia wymagania „bezpośredniości”¹⁶ wskazanego w art. 123 § 1 pkt 1 k.c., skoro do wszczęcia egzekucji potrzebny jest jeszcze wniosek egzekucyjny lub żądanie wszczęcia egzekucji przez sąd¹⁷. Tak też pierwotnie kształtowało się orzecznictwo Sądu Najwyższego, który podnosił, że złożenie wniosku o nadanie klauzuli wykonalności nie jest czynnością zmierzającą

¹⁴ M. JĘDRZEJSKA wyraziła taki pogląd w swojej rozprawie doktorskiej z 1964 r. *Wpływ czynności procesowych na przerwanie biegu przedawnienia i terminu prekluzyjnego* (podają za W. BERUTOWICZEM, *Znaczenie prawne sądowego dochodzenia roszczeń*, Warszawa 1966, s. 42).

¹⁵ W. BERUTOWICZ, *Znaczenie...*, s. 42.

¹⁶ Szerzej na temat możliwych interpretacji pojęcia „bezpośrednio” por. zwłaszcza B. KORDASIEWICZ, [w:] *System prawa prywatnego, II: Prawo cywilne – część ogólna*²..., s. 651-653.

¹⁷ Tak zwłaszcza Z. KŁAFKOWSKI, *op. cit.*, s. 151; Z. RADWAŃSKI, M. KĘPIŃSKI, *Glosa [do uchwały Sądu Najwyższego – Izba Cywilna z 18 czerwca 1968 r., III CZP 46/68]*, «OSP i KA» 1/1970, s. 8; S. GRZYBOWSKI, *System prawa cywilnego, I: Część ogólna*, Wrocław-Warszawa 1974, s. 647; W. SIEDLECKI, *Przegląd orzecznictwa Sądu Najwyższego (Prawo procesowe cywilne – I półrocze 1974)*, «PiP» 30.4/1975, s. 114-115; A. SZPUNAR, W. WANATOWSKA, *Przegląd orzecznictwa Sądu Najwyższego w zakresie prawa cywilnego materialnego (za I półrocze 1974 r.)*, «Nowe Prawo» 2/1975, s. 268; W. SIEDLECKI, [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, red. Z. RESICH, W. SIEDLECKI, t. 2, Warszawa 1976, s. 1112; M. JĘDRZEJSKA, *Glosa [do uchwały Sądu Najwyższego – Izba Cywilna z 20 lutego 1974 r., III CZP 2/74]*, «OSP i KA» 1/1976, s. 4-5; A. SZPUNAR, W. WANATOWSKA, *Przegląd orzecznictwa Sądu Najwyższego w zakresie prawa cywilnego materialnego (za I półrocze 1975 r.)*, «Nowe Prawo» 2/1976, s. 278-279; J. IGNATOWICZ, [w:] *System...*, s. 828-829; K. PIASECKI, [w:] *Kodeks cywilny z komentarzem*, red. J. WINIARZ, t. 1, Warszawa 1989, s. 125; G. SIKORSKI, *op. cit.*, s. 55, 59-60; A. MARCINIAK, *Glosa [do wyroku Sądu Najwyższego – Izba Cywilna z 15 listopada 2002 r., II CKN 986/00]*, «OSP» 12/2003, s. 663-664; M. MULIŃSKI, *Czy wniosek o nadanie klauzuli wykonalności tytułowi egzekucyjnemu przerywa bieg przedawnienia?*, «MoP» 2/2003, s. 94-96; M. MULIŃSKI, *Glosa...*, s. 599; M. KOZACZEK, *Bankowy tytuł egzekucyjny*, «MoP» 8/2004, s. 378; G. JĘDREJEK, *Wniosek o nadanie klauzuli wykonalności bankowemu tytułowi egzekucyjnemu a przerwa biegu przedawnienia roszczeń banku*, «Prawo – Administracja – Kościół» 4/2005, s. 36-37.

bezpośrednio do zaspokojenia roszczenia¹⁸. Jedyne wyjątkowo pojawiały się odmienne stanowiska w doktrynie¹⁹ i judykaturze²⁰.

Jednakże poczynając od uchwały Sądu Najwyższego z 16 stycznia 2004 r.²¹, utrwaliło się stanowisko odmienne, uznające, że wniosek o nadanie klauzuli wykonalności bankowemu tytułowi egzekucyjnemu (jak też każdemu innemu tytułowi egzekucyjnemu) przerywa bieg przedawnienia²², ponieważ jest to czynność obiektywnie konieczna w celu zaspokojenia roszczenia²³. Sąd Najwyższy przyjął, że pojęcie

¹⁸ Wyrok Sądu Najwyższego z 24 września 1971 r., II CR 358/71, «Lex» nr 6990; wyrok Sądu Najwyższego z 22 lutego 1973 r., III PRN 111/72, «OSNC» 1/1974, poz. 12; uchwała Sądu Najwyższego z 20 lutego 1974 r., III CZP 2/74, «OSNC» 2/1975, poz. 18; wyrok Sądu Najwyższego z 15 listopada 2002 r., II CKN 986/00, «Lex» nr 77044.

¹⁹ E. WENGEREK, *Postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne. Komentarz do części drugiej kodeksu postępowania cywilnego*, Warszawa 1972, s. 245; IDEM, *Przegląd orzecznictwa Sądu Najwyższego z zakresu procesu cywilnego (za rok 1974)*, «Nowe Prawo» 6/1975, s. 880; W. BRYL, [w:] *Kodeks cywilny. Komentarz*, red. J. PIETRZYKOWSKI, I, Warszawa 1972, s. 286; A. NOWAK, *Przerwanie biegu przedawnienia wierzytelności stwierdzonych w bankowym tytule egzekucyjnym*, «Prawo Bankowe» 3/2002, s. 64-66; B. KORDASIEWICZ, [w:] *System prawa prywatnego, II: Prawo cywilne – część ogólna*, red. Z. RADWAŃSKI, Warszawa 2002, s. 611-612; Z. ŚWIEBODA, *Komentarz do kodeksu postępowania cywilnego. Część druga. Postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne*, Warszawa 2004, s. 158 (na s. 97 wyraził jednak pogląd przeciwny); A. NOWAK, *Glosa do wyroku [Sądu Najwyższego] z dnia 15 listopada 2002 r. (II CKN 986/00)*, PS 4/2004, s. 155-160.

²⁰ Postanowienie Sądu Najwyższego z 28 stycznia 1970 r., I PZ 2/70, «Lex» nr 6658.

²¹ Uchwała Sądu Najwyższego z 16 stycznia 2004 r., III CZP 101/03, «OSNC» 4/2005, poz. 58.

²² Np. wyrok Sądu Najwyższego z 5 listopada 2004 r., II CK 478/03, «Lex» nr 359477; wyrok Sądu Najwyższego z 17 grudnia 2004 r., II CK 276/04, «Lex» nr 284135; wyrok Sądu Najwyższego z 23 listopada 2011 r., IV CSK 156/11, «OSNC-ZD» 1/2013, poz. 7; wyrok Sądu Najwyższego z 12 stycznia 2012 r., II CSK 203/11, «Lex» nr 1125087; wyrok Sądu Najwyższego z 4 października 2012 r., I CSK 90/12, «Lex» nr 1250551; wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z 14 listopada 2012 r., I ACa 565/12, «Lex» nr 1246853; wyrok Sądu Apelacyjnego w Lublinie z 29 stycznia 2014 r., I ACa 684/13, «Lex» nr 1439236; wyrok Sądu Najwyższego z 19 listopada 2014 r., II CSK 196/14, «OSNC» 12/2015, poz. 145; wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z 26 listopada 2015 r., I ACa 664/15, «Lex» nr 1950332.

²³ Nie można natomiast uznać za zasadny pogląd wyrażonego w wyroku Sądu Najwyższego z 15 listopada 2002 r. (II CKN 986/00, «Lex» nr 77044), że samo wystawienie bankowego tytułu egzekucyjnego prowadzi do przerwania biegu przedawnienia,

„bezpośredniości” nie może być ograniczone do sytuacji obiektywnej skuteczności, ale obejmuje także te elementy, które są niezbędne do osiągnięcia danego celu, choćby same przez się nie były wystarczające do osiągnięcia tego celu (a zatem uwzględnia to, że bez klauzuli wykonalności wierzyciel nie może uzyskać zaspokojenia swojego roszczenia w drodze przymusu).

Pogląd ten spotkał się z aprobatą znacznej części doktryny²⁴, choć głosy krytyczne nie milkną, podnosząc nadal – mimo upływu kilkunastu

ponieważ nie jest to czynność podjęta „przed sądem lub innym organem powołanym do rozpoznawania spraw lub egzekwowania roszczeń danego rodzaju albo przed sądem polubownym”. Stanowisko to zaaprobowała jedynie K. KURĘPA-DEDO, *Glosa do wyroku Sądu Najwyższego z dnia 15 listopada 2002 r., II CKN 986/00*, «OSA» 11/2003, s. 86-88. Krytykę tego odosobnionego poglądu przedstawili m.in. A. MARCINIAK, *op. cit.*, s. 663-664; M. KOZACZEK, *op. cit.*, s. 377-378; M. MULIŃSKI, *Glosa...*, s. 599; K. ZAWADA, *Przerwanie biegu przedawnienia roszczenia przez złożenie wniosku o nadanie klauzuli wykonalności*, [w:] *Rozprawy prawnicze. Księga pamiątkowa Profesora Maksymiliana Pazdana*, red. L. OGIEGŁO, W. POPIOŁEK, M. SZPUNAR, Zakamycze 2005, s. 1529; B. MYSZKA, *Przerwa biegu przedawnienia roszczeń stwierdzonych bankowymi tytułami egzekucyjnymi*, [w:] *Ars et usus. Księga pamiątkowa ku czci sędziego Stanisława Rudnickiego*, Warszawa 2005, s. 185-188; S. RUDNICKI, [w:] S. DMOWSKI, S. RUDNICKI, *Komentarz do kodeksu cywilnego. Księga pierwsza. Część ogólna*, Warszawa 2007, s. 491; A. STĘPIEŃ-SPOREK, F. SPOREK, *Przedawnienie i terminy zawite*, Warszawa 2009, s. 103-104; J. KUŹMICKA-SULKOWSKA, *Idea przedawnienia i jej realizacja w polskim kodeksie cywilnym*, Wrocław 2015, s. 338-341. Tożsamy pogląd wyrażony w uchwale Sądu Najwyższego z 27 czerwca 1995 r. (III CZP 76/95, «OSNC» 11/1995, poz. 155) został skrytykowany przez M. Bączyka (M. BĄCZYK, *Glosa do uchwały SN z 27 czerwca 1995 r. (III CZP 76/95)*, «Prawo Bankowe» 4/1996, s. 58-61) i A. Piegzik (A. PIEGZIK, *Praktyczne problemy stosowania nowych przepisów prawa bankowego o tytule egzekucyjnym*, «Prawo Bankowe» 5/1998, s. 111-113). Od poglądu wyrażonego w wyroku z 15 listopada 2002 r. (II CKN 986/00, «Lex» nr 77044) Sąd Najwyższy rychło odstąpił; por. wyrok Sądu Najwyższego z 30 lipca 2003 r., II CKN 363/01, «Lex» nr 82280; wyrok Sądu Najwyższego z 10 października 2003 r., II CK 113/02, «OSP» 11/2004, poz. 141; uchwała Sądu Najwyższego z 16 stycznia 2004 r., III CZP 101/03, «OSNC» 4/2005, poz. 58.

²⁴ Por. zwłaszcza K. ZAWADA, *Przerwanie...*, s. 1525-1531; K. DANIELCZYK, *Bankowy tytuł egzekucyjny a bieg przedawnienia*, «MoP» 7/2006, s. 387-391; Z. WOŹNIAK, *Glosa [do uchwały Sądu Najwyższego – Izba Cywilna z 16 stycznia 2004 r., III CZP 101/13]*, «OSP» 9/2007, s. 663-665; S. RUDNICKI, [w:] S. DMOWSKI, S. RUDNICKI, *Komentarz do kodeksu cywilnego. Księga pierwsza. Część ogólna*, Warszawa 2007, s. 491; B. KORDASIEWICZ, [w:] *System prawa prywatnego, II: Prawo cywilne – część ogólna*²..., s. 653-656;

lat od wydania krytykowanej uchwały i aprobującego stanowiska judykatury – sprzeciw wobec liberalizacji przesłanek przerwy biegu przedawnienia²⁵. Wydaje się jednak, że zasługuje on na podzielenie, ponieważ o tym, czy czynność została przedsięwzięta (bezpośrednio²⁶) w celu dochodzenia/zaspokojenia roszczenia, decyduje kryterium obiektywne, a zatem czy w świetle obowiązujących przepisów proceduralnych jest konieczna do przeprowadzenia danego etapu postępowania prowadzącego do dochodzenia roszczenia przed stosownym organem lub do zaspokojenia roszczenia w postępowaniu egzekucyjnym²⁷. Złożenie wniosku o nadanie klauzuli wykonalności jest obiektywnie konieczne do zaspokojenia roszczenia, skoro stosownie do przepisów kodeksu postępowania cywilnego dopiero tytuł wykonawczy (a więc, co do zasady, tytuł egzekucyjny zaopatrzony w klauzulę wykonalności), a nie tytuł egzekucyjny, może stanowić podstawę wszczęcia postępowania

A. STĘPIEŃ-SPOREK, F. SPOREK, *op. cit.*, s. 104-112; Ł. BŁASZCZAK, J. KUŹMICKA-SULIKOWSKA, *Wniosek o nadanie klauzuli wykonalności i wniosek o stwierdzenie wykonalności a przerwanie biegu przedawnienia roszczeń*, «Polski Proces Cywilny» 2/2012, s. 220-228; M. PYZIAK-SZAFNICKA, *Komentarz do art. 123*, [w:] *Kodeks cywilny. Komentarz. Część ogólna*, red. M. PYZIAK-SZAFNICKA, P. KSIĘŻAK, Warszawa 2014; J. KUŹMICKA-SULIKOWSKA, *Idea...*, s. 375-388.

²⁵ Por. A. BIEL, *Bankowy tytuł egzekucyjny a bieg przedawnienia*, «MoP» 16/2005, s. 812-816; Ł. KARCYŃSKI, *Bankowy tytuł egzekucyjny a bieg przedawnienia*, «MoP» 8/2006, s. 442-446; P. BRZEZIŃSKI, *Nadanie klauzuli wykonalności bankowemu tytułowi egzekucyjnemu a bieg przedawnienia*, «MoP» 11/2006, s. 610-613; A. BRZOZOWSKI, [w:] *Kodeks cywilny. Komentarz do artykułów 1-449II*, I, red. K. PIETRZYKOWSKI, Warszawa 2008, s. 536; T. PAŁDYNA, *Przedawnienie w polskim prawie cywilnym*, Warszawa 2012, s. 170; J. PARDUS, B. PARDUS, *Złożenie wniosku o nadanie tytułowi egzekucyjnemu klauzuli wykonalności nie przerywa biegu przedawnienia roszczenia*, «Radca Prawny. Dodatek Naukowy» 141/2013, s. 2D-7D; M. MULIŃSKI, *Komentarz do art. 782*, [w:] *Kodeks postępowania cywilnego, II: Komentarz. Art. 730-12172*, red. J. JANKOWSKI, Warszawa 2015; P. MACHNIKOWSKI, *Komentarz do art. 123*, [w:] *Kodeks cywilny. Komentarz*, red. E. GNIEWEK, Warszawa 2016 (w ostatnim wydaniu komentarza – z 2017 r. – jak się wydaje, autor podzielił ostatecznie stanowisko wyrażane w orzecznictwie).

²⁶ W istocie cały spór dotyczący możliwości uznania wniosku o nadanie klauzuli wykonalności za przerywający bieg przedawnienia opiera się na interpretacji słowa „bezpośrednio”. Szerzej por. A. SADZA, *Glosa [do wyroku Sądu Najwyższego – Izba Cywilna z 12 stycznia 2012 r., II CSK 203/11]*, «OSP» 6/2014, s. 792-795.

²⁷ Szerzej por. K. ZAWADA, *Przerwanie...*, s. 1526.

egzekucyjnego (art. 776 k.p.c., art. 797 § 1 k.p.c.). Brak też podstaw, by eksponować słownikowe (potoczne) rozumienie słowa „bezpośrednio” jako „bez jakiegokolwiek pośrednictwa”, pomijając sformułowanie „czynność przedsięwzięta bezpośrednio w celu”, a zatem jego usytuowanie w ramach aktu prawnego i porządku prawnego. Wszak zaliczenie nadania klauzuli wykonalności do kategorii czynności przygotowawczych, na równi z wnioskiem o zwolnienie od kosztów sądowych, i odmówienie jej przymiotu bezpośredniości jest sprzeczne z istotą sądowego dochodzenia roszczeń i zaspokajania ich w drodze egzekucji, charakteryzującego się określoną w ustawach sekwencją czynności stron oraz organów wymiaru sprawiedliwości i egzekucyjnych²⁸. Co więcej, nie sposób pominąć funkcji, jaką spełnia możliwość przerwania biegu przedawnienia przez czynności podjęte przez uprawnionego przed sądem lub innym organem albo sądem polubownym, w świetle założeń instytucji przedawnienia. Po podjęciu czynności koniecznej we wskazanym wyżej znaczeniu, do czasu ukończenia wywołanego nią postępowania, uprawniony nie ma możliwości inicjowania dalszych stadiów postępowania, nie może więc podjąć innej czynności koniecznej, mogącej też przerwać bieg przedawnienia. Dlatego omawiane czynności nie tylko powodują przerwanie biegu przedawnienia (art. 123 § 1 pkt 1 k.c.), ale też jego zawieszenie aż do ukończenia postępowania wywołanego daną czynnością (art. 124 § 2 k.c.). Uregulowanie to odpowiada fundamentalnemu założeniu instytucji przedawnienia, zgodnie z którym termin przedawnienia nie może biec, jeżeli uprawniony nie ma możliwości realizowania roszczenia²⁹. Skoro zaś funkcją przedawnienia – poza stabilizacją stosunków prawnych – jest skłanianie do wykonywania praw podmiotowych we właściwym czasie, to nie sposób pominąć, że w tym przypadku wierzyciel podejmuje działania, do których jest zmuszony przez przepisy prawa. Może zatem słusznie oczekiwać swojej „premier” w postaci przerwy biegu przedawnienia w zamian za podjęcie działań,

²⁸ Wyrok Sądu Najwyższego z 5 listopada 2004 r., II CK 478/03, «Lex» nr 359477.

²⁹ B. KORDASIEWICZ, [w:] *System prawa prywatnego*, II: *Prawo cywilne – część ogólna*²..., s. 622, 623. Tak też wyrok Sądu Apelacyjnego w Lublinie z 29 stycznia 2014 r., I ACa 684/13, «Lex» nr 1439236.

zmierzających do dochodzenia lub zaspokojenia roszczenia³⁰. Działania wierzyciela są w tym przypadku w pełni adekwatne do okoliczności.

Końcowo nie sposób nie dostrzec, że tradycyjnie – a tradycje kodeksu zobowiązań uznać należy za wartość kulturową – wniosek o nadanie klauzuli wykonalności uznawany był *expressis verbis* za czynność przerywającą bieg terminu przedawnienia.

Konsekwencją uznania złożenia wniosku o nadanie klauzuli wykonalności³¹, niezależnie od rodzaju tytułu egzekucyjnego, którego wniosek dotyczy, za okoliczność powodującą przerwanie biegu przedawnienia jest zawieszenie biegu przedawnienia przez okres postępowania klauzulowego (art. 124 k.c.), a mianowicie do chwili uwzględnienia wniosku o nadanie klauzuli wykonalności³². Nie można bowiem uznać, że zawieszenie biegu przedawnienia trwałoby do chwili uprawomocnie-

³⁰ B. KORDASIEWICZ, [w:] *System prawa prywatnego*, II: *Prawo cywilne – część ogólna*²..., s. 638; A. JAKUBECKI, *Glosa [do wyroku Sądu Najwyższego – Izba Cywilna z 6 października 2004 r., I CK 71/04]*, «OSP» 2/2005, s. 663; A. SĄDZA, *op. cit.*, s. 795.

³¹ Nie przerywa natomiast biegu przedawnienia wniosek o wydanie tytułu wykonawczego w miejsce utraconego. W normalnym toku czynności wystąpienie z wnioskiem o ponowne wydanie tytułu wykonawczego nie jest niezbędne do dochodzenia roszczenia, lecz jest wynikiem okoliczności zależnych lub niezależnych od wierzyciela prowadzących do zniszczenia lub zagubienia wydanego tytułu wykonawczego. Okoliczność, że wierzyciel, który tytuł utracił, może złożyć wniosek o jego ponowne wydanie, nie zmienia charakteru tej czynności jako fakultatywnej, której podjęcie staje się aktualne jedynie w sytuacjach szczególnych, a więc gdy doszło do utraty tytułu. Zob. też wyrok Sądu Najwyższego z 12 października 2016 r., II CSK 34/16, «OSNC» 2017/6/70.

³² Wyrok Sądu Najwyższego z 12 stycznia 2012 r., II CSK 203/11, «Lex» nr 1125087; uchwała Sądu Najwyższego z 19 lutego 2015 r., III CZP 103/14, «OSNC» 12/2015, poz. 137. Tak też A. SĄDZA, *op. cit.*, s. 795-796, 799. Warto odnotować cenny praktycznie, choć niezajdujący oparcia w przepisach prawa, pogląd A. GRAJEWSKIEGO (*Glosa do uchwały Sądu Najwyższego z dnia 19 lutego 2015 r., III CZP 103/14*, «Przegląd Prawa Egzekucyjnego» 12/2016, s. 54) co do potrzeby powiązania daty rozpoczęcia na nowo terminu przedawnienia od daty otrzymania przez wierzyciela tytułu wykonawczego, a nie od daty postanowienia o nadaniu klauzuli wykonalności, ponieważ często zdarzenia te dzieli znaczny odstęp czasu. Nie znajduje w tym przypadku zastosowania argumentacja dotycząca rozpoczęcia biegu przedawnienia od chwili uprawomocnienia się wyroku (W. BERUTOWICZ, *Znaczenie...*, s. 140-141), a to z powodu szczególnych zasad zaskarżania postanowienia klauzulowego (art. 795 k.p.c.). Takie jednak stanowisko,

nia się postanowienia o nadaniu klauzuli wykonalności, skoro termin do wniesienia zażalenia biegnie dla wierzyciela od dnia wydania mu tytułu wykonawczego lub zawiadomienia go o utworzeniu tytułu wykonawczego w systemie teleinformatycznym albo od dnia ogłoszenia postanowienia odmownego, a gdy ogłoszenia nie było – od dnia doręczenia tego postanowienia, natomiast dla dłużnika termin ten biegnie od dnia doręczenia mu zawiadomienia o wszczęciu egzekucji, a w razie zgłoszenia wniosku, o którym mowa w art. 794² § 2 albo 3 k.p.c., termin ten biegnie od dnia doręczenia stronie uzasadnienia postanowienia albo postanowienia z uzasadnieniem (art. 795 § 2 k.p.c.). Wierzyciel, uzyskawszy klauzulę wykonalności, nie jest ograniczony terminem do złożenia wniosku o wszczęcie egzekucji, co sprawia, że mógłby go dowolnie wydłużać; bez złożenia tego wniosku i zawiadomienia o tym dłużnika, nie otwierałby się termin do złożenia przez dłużnika zażalenia na postanowienie o nadaniu klauzuli wykonalności, zatem przynajmniej do czasu upływu terminu do złożenia takiego zażalenia postanowienie to pozostaje nieprawomocne. Uzależnianie trwania przerwy przedawnienia roszczenia od zachowania się jednej strony stosunku zobowiązaniowego (wierzyciela) jest niedopuszczalne, ponieważ godzi w pewność obrotu i podważa cele przedawnienia roszczeń. Właśnie z tego powodu uznać przychodzi, że zawieszenie biegu przedawnienia spowodowane wnioskiem o nadanie klauzuli wykonalności kończy się z chwilą rozpoznania przez sąd tego wniosku, zwłaszcza że postanowienie sądu w tej kwestii jest skuteczne z chwilą jego wydania (art. 360 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.)³³.

Należy jednak zastrzec, że z mocą wsteczną niweczą przerwę biegu przedawnienia wywołaną złożeniem wniosku o nadanie klauzuli wykonalności: zwrot wniosku (art. 130 § 2 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.), cofnięcie wniosku (art. 203 § 2 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.), umorzenie

jednak bez szerszego uzasadnienia, wyraził Sąd Najwyższy w uchwale z 29 czerwca 2016 r., III CZP 29/16, «OSNC» 5/2017, poz. 55.

³³ Uchwała Sądu Najwyższego z 19 lutego 2015 r., III CZP 103/14, «OSNC» 12/2015, poz. 137.

postępowania klauzulowego na mocy art. 182 § 2 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.³⁴

Dodać także trzeba, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego dominuje obecnie stanowisko, że również wniosek o nadanie klauzuli wykonalności na rzecz następcy prawnego przerywa bieg terminu przedawnienia³⁵, ponieważ także w tym przypadku konieczność podjęcia czynności przerywającej bieg przedawnienia jest wymuszona przez dłużnika (tak należy rozumieć zwrot „czynność podjęta bezpośrednio w celu dochodzenia...”), a mianowicie przez niespełnienie świadczenia na żądanie uprawnionego³⁶.

4. WSZCĘCIE POSTĘPOWANIA EGZEKUCYJNEGO NA PODSTAWIE BANKOWEGO TYTUŁU EGZEKUCYJNEGO

Jak wynika z art. 123 § 1 zd. 1 k.c., złożenie wniosku o wszczęcie egzekucji prowadzi do przerwania biegu przedawnienia egzekwowanego roszczenia, jest to bowiem czynność zmierzająca bezpośrednio do zaspokojenia tego roszczenia. Konstatacja ta dotyczy również wniosku o wszczęcie egzekucji złożonego przez bank na podstawie bankowego tytułu egzekucyjnego³⁷. Zgodnie z art. 124 k.c. po każdym przerwaniu przedawnienia biegnie ono na nowo, z tym że w razie przerwania przez

³⁴ Por. też M. JĘDRZEJEWSKA, *Wpływ czynności procesowych na bieg przedawnienia*, Warszawa 1984, s. 84-101.

³⁵ Wyrok Sądu Najwyższego z 23 listopada 2011 r., IV CSK 156/11, «OSNC-ZD» 1/2013, poz. 7. Tak też B. MYSZKA, *op. cit.*, s. 194; A. SADZA, *op. cit.*, s. 799. Odmiennie jednak Z. WOŹNIAK, *op. cit.*, s. 664-665, który nie uznał wniosku o nadanie klauzuli wykonalności na rzecz następcy prawnego wierzyciela za przerywający bieg terminu przedawnienia, wskazując, że jego uzyskanie nie jest wynikiem przyczyn leżących po stronie dłużnika.

³⁶ Wyrok Sądu Najwyższego z 23 listopada 2011 r., IV CSK 156/11, «OSNC-ZD» 1/2013, poz. 7.

³⁷ Wyrok Sądu Najwyższego z 30 lipca 2003 r., II CKN 363/01, «Lex» nr 82280; wyrok Sądu Najwyższego z 10 października 2003 r., II CK 113/02, «OSP» 11/2004, poz. 141; wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z 8 lutego 2006 r., I ACa 1693/05, «Lex» nr 189375. Tak też Ł. KARZYŃSKI, *op. cit.*, s. 446.

czynność w postępowaniu przed sądem lub innym organem powołanym do rozpoznawania spraw lub egzekwowania roszczeń, przedawnienie nie biegnie na nowo, dopóki postępowanie to nie zostanie zakończone.

Trzeba jednak wziąć pod uwagę, że w niektórych przypadkach skutki złożenia wniosku egzekucyjnego ulegają zniweczeniu, a przerwa biegu przedawnienia uznawana jest za niebyłą³⁸. Przede wszystkim w orzecznictwie Sądu Najwyższego wywiedziono, że – tak jak w postępowaniu rozpoznawczym zwrot pozwu – w postępowaniu egzekucyjnym zwrot wniosku egzekucyjnego uchyla skutki przerwy biegu przedawnienia wywołanej jego wniesieniem³⁹.

Podobnie za zasadne uznać należy poglądy wykluczające przerwę biegu przedawnienia w przypadku umorzenia postępowania egzekucyjnego z powodu niedopuszczalności drogi egzekucji sądowej⁴⁰ lub z powodu prowadzenia egzekucji na podstawie wystawionego bankowego tytułu egzekucyjnego i nadania klauzuli wykonalności niezgodnie z prawem⁴¹, jak też w przypadku umorzenia postępowania egzekucyjnego z powodu bezczynności wierzyciela (do 8 września 2016 r. podstawę umorzenia z mocy prawa stanowił art. 823 k.p.c., aktualnie umorzenie w takim przypadku następuje na podstawie postanowienia organu egzekucyjnego wydanego w oparciu o art. 824 § 1 pkt 4 k.p.c.). Przepis art. 182 § 2 k.p.c. ma odpowiednie zastosowanie do skutków

³⁸ Por. zwłaszcza M. JĘDRZEJSKA, *Wpływ...*, s. 84-85. Odmienne, jak się wydaje, wskazał Sąd Najwyższy w wyroku z 21 lipca 2017 r., I CSK 6/17, «Lex» nr 2336678, w którym generalnie uznał, że jeżeli przyczyną przerwania biegu przedawnienia było złożenie wniosku o wszczęcie egzekucji, a następnie doszło do umorzenia postępowania na podstawie art. 825 § 1 k.p.c., przedawnienie biegnie na nowo z chwilą zakończenia postępowania egzekucyjnego. Tak też Z. KŁAFKOWSKI, *op. cit.*, s. 151-152.

³⁹ Wyrok Sądu Najwyższego z 23 stycznia 2008 r., V CSK 386/07, «Lex» nr 361473. Tak też J. IGNATOWICZ, [w:] *System...*, s. 828; Z. ŚWIEBODA, *Postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne. Komentarz do części drugiej kodeksu postępowania cywilnego*, Warszawa 1994, s. 84; B. KORDASIEWICZ, [w:] *System prawa prywatnego, II: Prawo cywilne – część ogólna*²..., s. 646.

⁴⁰ Por. argumentację co do braku podstaw przerwy biegu przedawnienia roszczeń cywilnoprawnych na skutek prowadzenia niedopuszczalnej egzekucji administracyjnej – uchwała Sądu Najwyższego z 17 lipca 2003 r., III CZP 43/03, «OSNC» 10/2004, poz. 151.

⁴¹ Wyrok Sądu Najwyższego z 30 kwietnia 2015 r., II CSK 349/14, «Lex» nr 1747346.

prawnych umorzenia postępowania egzekucyjnego z powodu bezczynności wierzyciela, ponieważ podobnie jak w procesie, te same względy przemawiają w postępowaniu egzekucyjnym za tym, aby interesy drugiej strony tego postępowania nie były narażone na szwank, gdy wierzyciel pozostaje bezczynny przez znaczny okres. W konsekwencji, o ile złożenie (przez bank) wniosku o wszczęcie egzekucji przerywa bieg przedawnienia, to umorzenie tej egzekucji z powodu bezczynności wierzyciela powoduje, że z wnioskiem o wszczęcie egzekucji przestajemy łączyć taki skutek⁴².

Z rozbieżnymi ocenami w doktrynie spotkało się natomiast stanowisko wiążące upadek przerwy biegu przedawnienia z umorzeniem postępowania egzekucyjnego z powodu cofnięcia wniosku egzekucyjnego⁴³, zarówno gdy w chwili składania wniosku wierzycielowi przysługiwała egzekwowana wierzytelności, jak i w przypadku gdy wniosek taki złożył po jej zbyciu⁴⁴. W uchwale z 19 lutego 2015 r. Sąd Najwyższy wyraził pogląd, że umorzenie postępowania egzekucyjnego na wniosek wierzyciela – banku, prowadzącego egzekucję na podstawie bankowego tytułu egzekucyjnego zaopatrzonego klauzulą wykonalności, niweczy skutki przerwy biegu przedawnienia spowodowane złożeniem wniosku o wszczęcie egzekucji. Sąd Najwyższy wywiódł bowiem, że

⁴² Wyrok Sądu Najwyższego z 10 października 2003 r., II CK 113/02, «OSP» 11/2004, poz. 141; wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z 8 lutego 2006 r., I ACa 1693/05, «Lex» nr 189375; wyrok Sądu Najwyższego z 14 kwietnia 2011 r., IV CSK 439/10, «Lex» nr 1108491. Tak też É. WENGEREK, *Postępowanie...*, s. 245; Z. ŚWIEBODA, *Postępowanie...*, s. 111; M. MULIŃSKI, *Glosa...*, s. 599; B. KORDASIEWICZ, [w:] *System prawa prywatnego*, II: *Prawo cywilne – część ogólna*²..., s. 646; A. STĘPIEŃ-SPOREK, F. SPOREK, *op. cit.*, s. 118-119; J. JAGIEŁA, w: *Kodeks postępowania cywilnego*, III: *Komentarz do art. 730-10886*, red. A. MARCINIAK, K. PIASECKI, Warszawa 2015, s. 452; H. PIETRZKOWSKI, *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, V: *Postępowanie egzekucyjne*, red. T. ERECIŃSKI, Warszawa 2016, s. 329; A. GRAJEWSKI, *Glosa do uchwały Sądu Najwyższego z dnia 19 lutego 2015 r.*..., s. 54-55.

⁴³ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 25 maja 2010 r., I ACa 100/10, Apel. W-wa 1/2011, poz. 2; uchwała Sądu Najwyższego z 19 lutego 2015 r., III CZP 103/14, «OSNC» 12/2015, poz. 137; wyrok Sądu Najwyższego z 19 listopada 2014 r., II CSK 196/14, OSNC 12/2015, poz. 145.

⁴⁴ Postanowienie Sądu Najwyższego z 5 października 2016 r., III CZP 52/16, «OSNC» 7-8/2017, poz. 83.

w postępowaniu egzekucyjnym znajduje odpowiednie zastosowanie norma art. 203 § 2 zd. 1 k.p.c., który określa negatywne skutki cofnięcia pozwu w postaci unicestwienia skutków prawnych związanych z wniesieniem pozwu. Skoro bowiem żądanie umorzenia egzekucji mieści w sobie oświadczenie o cofnięciu wniosku egzekucyjnego, to skutki jego złożenia muszą być tożsame ze skutkami cofnięcia pozwu⁴⁵. Pogląd ten spotkał się w doktrynie z aprobatą⁴⁶, a przedstawione argumenty krytyczne nie wydają się przesądzające⁴⁷. W szczególności nie może podważać tego stanowiska odmiennosc terminologiczna „cofnięcia pozwu” w procesie i „żądania umorzenia” w postępowaniu egzekucyjnym, skoro w obu przypadkach ich istotą jest rezygnacja z poszukiwania ochrony prawnej przez uprawniony podmiot.

Umorzenie postępowania egzekucyjnego z powodu bezskuteczności egzekucji nie uzasadnia natomiast odpowiedniego stosowania szczególnych norm zawartych w art. 130 § 2, art. 182 § 2 i art. 203 § 2 k.p.c., niweczących skutek przerwy biegu przedawnienia. Jeżeli zatem przyczyną przerwania było złożenie wniosku o wszczęcie egzekucji, a następnie – z powodu bezskuteczności egzekucji – doszło do umorzenia postępowania na podstawie art. 824 § 1 pkt 3 k.p.c., przedawnienie biegnie na nowo z chwilą zakończenia postępowania egzekucyjnego⁴⁸. W konsekwencji uznać przychodzi, że możliwe jest kilkakrotne przerywanie

⁴⁵ Uchwała Sądu Najwyższego z 19 lutego 2015 r., III CZP 103/14, «OSNC» 12/2015, poz. 137; wyrok Sądu Apelacyjnego w Lublinie z 10 czerwca 2015 r., I ACa 47/15, «Lex» nr 1754004. Tak też uprzednio wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 25 maja 2010 r., I ACa 100/10, «Apel. W-wa» 1/2011, poz. 2; wyrok Sądu Najwyższego z 19 listopada 2014 r., II CSK 196/14, «OSNC» 12/2015, poz. 145.

⁴⁶ A. OLAŚ, *Glosa do uchwały Sądu Najwyższego z dnia 19 lutego 2015 r., III CZP 103/14*, OSP 2015, nr 11, poz. 105, s. 1560, «Przegląd Prawa Egzekucyjnego» 1/2016, s. 60-64; A. GRAJEWSKI, *Glosa do uchwały Sądu Najwyższego z dnia 19 lutego 2015 r.*..., s. 51-59.

⁴⁷ Por. krytyczne stanowiska: M. KRAKOWIAK, *Glosa [do uchwały Sądu Najwyższego z 19 lutego 2015 r., III CZP 103/14]*, «OSP» 11/2015, s. 1565-1569; M. BEREK, *Przedawnienie roszczeń zbywanych w toku egzekucji związanych z wystawieniem bankowego tytułu egzekucyjnego*, «PS» 4/2017, s. 100-103.

⁴⁸ Uchwała Sądu Najwyższego z 29 czerwca 2016 r., III CZP 29/16, «OSNC» 5/2017, poz. 55; wyrok Sądu Najwyższego z 25 kwietnia 2017 r., V CSK 493/16, «Lex» nr 2332329; wyrok Sądu Najwyższego z 21 lipca 2017 r., I CSK 6/17, «Lex» nr 2336678.

biegu przedawnienia na zasadach określonych w art. 124 k.c. przez złożenie wniosku o wszczęcie postępowania egzekucyjnego⁴⁹, o ile poprzednie postępowanie egzekucyjne zostało umorzone z powodu bezskuteczności egzekucji.

5. PODMIOTOWY ZASIĘG MATERIALNOPRAWNYCH SKUTKÓW SĄDOWEGO DOCHODZENIA ROSZCZEŃ

Skutki materialnoprawne sądowego dochodzenia, ustalenia, zaspokojenia lub zabezpieczenia roszczeń określone są przede wszystkim zakreśleniem stron postępowania sądowego (np. wskazaniem powoda i pozwanego, wierzyciela i dłużnika), z tym że podmioty te muszą być podmiotami stosunku prawnego, który uzasadnia twierdzenie powoda⁵⁰. Reguła ta doznaje modyfikacji na korzyść wierzycieli solidarnych (art. 377 k.c.) i współwłaścicieli (art. 209 k.c.)⁵¹. Niewątpliwie rozciąga się ona także na następców prawnych pod tytułem ogólnym (np. spadkobierców osób fizycznych). Dochodzenie bowiem roszczeń to podejmowanie przed sądem takich czynności, na skutek których uprawniony może osiągnąć przymusowe zrealizowanie swojego roszczenia⁵², co odpowiednio odnieść należy do postępowania egzekucyjnego.

W literaturze przedmiotu dotychczas nie budziło wątpliwości, że przejście roszczenia, w tym w drodze przelewu, nie wywiera żadnego wpływu na bieg przedawnienia⁵³. W konsekwencji uznać należy, że także nabywca wierzytelności musi liczyć się ze skutkami biegu przedawnienia. Wszak stosownie do art. 509 k.c.: „wierzyciel może bez zgody dłużnika przenieść wierzytelność na osobę trzecią (przelew), chyba że sprzeciwiałoby się to ustawie, zastrzeżeniu umownemu albo właściwości zobowiązania. Wraz z wierzytelnością przechodzą na nabywcę wszelkie

⁴⁹ K. ZAWADA, *Przerwanie...*, s. 1530.

⁵⁰ W. BERUTOWICZ, *Znaczenie...*, s. 118-120.

⁵¹ M. JĘDRZEJEWSKA, *Wpływ...*, s. 51-52.

⁵² W. BERUTOWICZ, *Znaczenie...*, s. 14-17.

⁵³ B. KORDASIEWICZ, [w:] *System prawa prywatnego, II: Prawo cywilne – część ogólna*²..., s. 669.

związane z nią prawa, w szczególności roszczenie o zaległe odsetki”. Skoro tak, cesjonariusz nabywa wierzytelność w takim kształcie, w jakim przysługiwała ona zbywcy, także pod względem „stanu” jej przedawnienia, zarówno co do upływu, jak i przerwania. W konsekwencji, jeżeli bieg terminu przedawnienia uległ przerwaniu, cesjonariusz – wstępując w tę samą sytuację, w której w chwili zbycia wierzytelności pozostawał cedent – zostaje objęty skutkami tej przerwy. Innymi słowy, zgodnie z ogólnym założeniem, fakt zbycia wierzytelności pozostaje (z zasady) bez wpływu na bieg terminów przedawnienia oraz skutki zdarzeń kształtujących ten bieg, które nastąpiły przed dokonaniem cesji⁵⁴.

6. MOŻLIWOŚĆ POWOŁANIA SIĘ PRZEZ CESJONARIUSZA NA CZYNNOŚCI PRZERYWAJĄCE BIEG PRZEDAWNIEŃ DOKONANE PRZEZ BANK. STANOWISKO SĄDU NAJWYŻSZEGO

Wskazane wyżej rozważania – jak wskazuje analiza orzecznictwa Sądu Najwyższego z czterech ostatnich lat – muszą być odniesione do sytuacji, w której dochodzi do zbycia wierzytelności stwierdzonej bankowym tytułem egzekucyjnym na rzecz podmiotu niebędącego bankiem⁵⁵. Znaczenie społeczne tego zagadnienia jest ogromne, jeśli zważyć zakres zadłużenia polskich gospodarstw domowych i przedsiębiorców,

⁵⁴ Zagadnienie to będzie przedmiotem szerszej analizy w dalszej części artykułu. Por. też K. ZAWADA, [w:] *System prawa prywatnego, VI: Prawo zobowiązań. Część ogólna*, red. A. OLEJNICZAK, Warszawa 2014, s. 1363-1366.

⁵⁵ Sytuacja, w której dochodzi do przeniesienia (pod tytułem ogólnym lub pod tytułem szczególnym) wierzytelności bankowej na inny bank, kształtuje się odmiennie, ponieważ możliwe jest nadanie bankowemu tytułowi egzekucyjnemu wydanemu przez bank – poprzednika prawnego klauzuli wykonalności na rzecz banku – następcy prawnego w trybie art. 788 § 1 k.p.c. (uchwała Sądu Najwyższego z 22 lutego 2006 r., III CZP 129/05, «OSNC» 2007/1/4; uchwała Sądu Najwyższego z 16 marca 2006 r., III CZP 4/06, «Lex» nr 172359; uchwała Sądu Najwyższego z 20 kwietnia 2006 r., III CZP 17/06, «Lex» nr 177080). Tak też R. SURA, *Bankowy...*, s. 90-91; M. MULIŃSKI, *Postępowanie o nadanie klauzuli wykonalności bankowemu tytułowi egzekucyjnemu*, Warszawa 2005, s. 213-216; A. WOWERKA, *Dopuszczalność nadania klauzuli wykonalności bankowemu tytułowi egzekucyjnemu wystawionemu przez bank, który nabył od innego*

jak również podejmowanie przez banki decyzji o przeniesieniu całych pakietów przeterminowanych wierzytelności na rzecz firm windykacyjnych, funduszy inwestycyjnych, funduszy sekurytyzacyjnych, aby wierzytelności te nie obciążały ich bilansów⁵⁶.

W pierwszej kolejności wskazać należy, że nabywca wierzytelności bankowej niebędący bankiem nie może skutecznie ubiegać się o nadanie klauzuli wykonalności na swoją rzecz bankowemu tytułowi egzekucyjnemu w trybie art. 788 § 1 k.p.c., nawet jeżeli uprzednio bank uzyskał klauzulę wykonalności na swoją rzecz⁵⁷, przy czym dotyczy to także funduszy sekurytyzacyjnych, choć prowadzą one zblizowaną działalność do działalności bankowej⁵⁸. Jak słusznie wskazuje się w doktrynie i orzecznictwie, bankowy tytuł egzekucyjny to ustawowy przywilej banków, polegający na ułatwianiu im dochodzenia swoich wierzytelności wynikających z dokonywanych czynności bankowych, z pominięciem sądowego postępowania rozpoznawczego⁵⁹.

Sąd Najwyższy w latach 2014-2017 skonstatował dodatkowo, że nabywca wierzytelności dochodzący zasądzenia należności z umowy zawartej z bankiem nie może powoływać się na skutki przerwy biegu przedawnienia wynikające z czynności banku dokonanych na podstawie bankowego tytułu egzekucyjnego. Stanowisko wyrażone przez Sąd

banku objętą tym tytułem wierzytelność wynikającą z czynności bankowej, «Gdańskie Studia Prawnicze. Przegląd Orzecznictwa» 3/2007, s. 70-73.

⁵⁶ Na ten aspekt zwrócił uwagę A. GRAJEWSKI, *Glosa do uchwały Sądu Najwyższego z dnia 29 czerwca 2016 r., III CZP 29/16*, «Przegląd Prawa Egzekucyjnego» 6/2017, s. 69-74.

⁵⁷ Uchwała Sądu Najwyższego z 18 kwietnia 1996 r., III CZP 194/95, «OSNC» 7-8/1996, poz. 101; uchwała Sądu Najwyższego z 2 kwietnia 2004 r., III CZP 9/04, «OSNC» 6/2005, poz. 98; uchwała Sądu Najwyższego z 29 czerwca 2016 r., III CZP 29/16, «OSNC» 5/2017, poz. 55.

⁵⁸ Wyrok Sądu Najwyższego z 13 kwietnia 2011 r., V CSK 312/10, «Lex» nr 864023.

⁵⁹ Por. zwłaszcza uchwała Sądu Najwyższego z 18 kwietnia 1996 r., III CZP 194/95, «OSNC» 7-8/1996, poz. 101; uchwała Sądu Najwyższego z 2 kwietnia 2004 r., III CZP 9/04, «OSNC» 6/2005, poz. 98; wyrok Sądu Najwyższego z 21 września 2005 r., V CK 152/05, «Lex» nr 398445; postanowienie Sądu Najwyższego z 4 marca 2009 r., IV CSK 422/08, «OSNC-ZD» 2/2010, poz. 36.

Najwyższy należy uznać za ugruntowane⁶⁰ i zaaprobowane w orzecznictwie sądów powszechnych⁶¹. Dotychczas spotkało się przede wszystkim z krytyką w doktrynie⁶², a głosy aprobujące wydają się nieliczne⁶³.

⁶⁰ Wyrok Sądu Najwyższego z 19 listopada 2014 r., II CSK 196/14, «OSNC» 12/2015, poz. 145; uchwała Sądu Najwyższego z 19 lutego 2015 r., III CZP 103/14, «OSNC» 12/2015, poz. 137; uchwała Sądu Najwyższego z 29 czerwca 2016 r., III CZP 29/16, «OSNC» 5/2017, poz. 55; postanowienie Sądu Najwyższego z 5 października 2016 r., III CZP 52/16, «OSNC» 7-8/2017, poz. 83; postanowienie Sądu Najwyższego z 26 października 2016 r., III CZP 60/16, «Lex» nr 2152395; wyrok Sądu Najwyższego z 25 kwietnia 2017 r., V CSK 493/16, «Lex» nr 2332329; wyrok Sądu Najwyższego z 21 lipca 2017 r., I CSK 6/17, «Lex» nr 2336678; postanowienie Sądu Najwyższego z 21 grudnia 2017 r., III CZP 84/17, niepubl.

⁶¹ Por. np. wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z 26 czerwca 2015 r., I ACa 693/14, «Lex» nr 1798721; wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z 11 marca 2016 r., I ACa 1408/15, «Lex» nr 2023627; wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z 7 grudnia 2016 r., I ACa 546/16, «Lex» nr 2191509; wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z 15 lutego 2017 r., I ACa 430/16, «Lex» nr 2287491; wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z 28 lutego 2017 r., I ACa 1110/16, «Lex» nr 2282449; wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z 26 kwietnia 2017 r., I ACa 89/17, «Lex» nr 2334369; wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z 11 maja 2017 r., V ACa 649/16, «Lex» nr 2302123; wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z 2 czerwca 2017 r., I ACa 1565/16, «Lex» nr 2369685; wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z 14 czerwca 2017 r., V ACa 460/16, «Lex» nr 2390629; wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 20 lipca 2017 r., I ACa 738/16, «Lex» nr 2393428; wyrok Sądu Apelacyjnego w Lublinie z 27 lipca 2017 r., I ACa 993/16, niepubl.; wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z 30 sierpnia 2017 r., I ACa 199/17, «Lex» nr 2369667. Należy jednak zastrzec, że wyrażane jest także stanowisko odmienne; por. wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z 30 października 2013 r., I ACa 1040/13, «Lex» nr 1444954; wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z 30 grudnia 2014 r., I ACa 704/14, «Lex» nr 1711564; wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z 3 lutego 2016 r., I ACa 896/15, «Lex» nr 2008314; wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z 2 czerwca 2016 r., I ACa 65/16, «Lex» nr 2061905; wyrok Sądu Okręgowego w Lublinie z 20 września 2017 r., II Ca 290/17, «Lex» nr 2403336.

⁶² M. BEREK, *op. cit.*, s. 86-107; A. GRAJEWSKI, *Glosa do uchwały Sądu Najwyższego z dnia 29 czerwca 2016 r.*..., s. 69-82.

⁶³ M. BĄCZYK, *Przegląd orzecznictwa Sądu Najwyższego w sprawach bankowych za okres od lipca do grudnia 2014 r. (cz. I)*, «Monitor Prawa Bankowego» 10/2015, s. 36--37; IDEM, *Przegląd orzecznictwa Sądu Najwyższego w sprawach bankowych za okres od stycznia do czerwca 2016 r. (cz. I)*, «Monitor Prawa Bankowego» 2/2017, s. 45. M. SUROWIEC, *Glosa do uchwały Sądu Najwyższego z dnia 29 czerwca 2016 r.*, III CZP 29/16. «Studia Iuridica Lublinensia» 4/2017, s. 149-154.

Początkowo Sąd Najwyższy akcentował przede wszystkim, że do przerwania biegu przedawnienia nie wystarczy identyczność wierzytelności, niezbędna jest identyczność osób, na rzecz których/przeciwko którym dana czynność, obiektywnie zdolna do przerwania przedawnienia, została dokonana. Przerwanie następuje bowiem w podmiotowych i przedmiotowych granicach czynności podjętej przez wierzyciela; dotyczy tego roszczenia, które jest zabezpieczone, dochodzone, ustalone lub egzekwowane, jest skuteczne przeciwko osobie, wobec której kieruje się czynność i z korzyścią na rzecz osoby dokonującej czynności. Wniosek o wszczęcie egzekucji wywołuje skutek w postaci przerwy biegu przedawnienia roszczenia stwierdzonego tytułem wykonawczym tylko wtedy, gdy pochodzi od wierzyciela, wskazanego w tytule egzekucyjnym, i na którego rzecz temu tytułowi została nadana klauzula wykonalności. Reguła ta stanowi stosowaną odpowiednio w postępowaniu egzekucyjnym, w związku ze specyfiką tego postępowania, zasadę konstruowaną w postępowaniu rozpoznawczym, że przerwanie przedawnienia następuje między stronami, jeżeli z istoty łączącego je stosunku prawnego wynika, że są materialnie zobowiązane (uprawnione). W postępowaniu rozpoznawczym wyjątek od tej zasady przewiduje art. 192 pkt 3 k.p.c., stanowiąc, że z chwilą doręczenia pozwu zbycie rzeczy lub prawa objętych sporem nie wpływa na dalszy bieg sprawy. Jeżeli więc w toku postępowania rozpoznawczego dojdzie do przelewu dochodzonej wierzytelności, przerwa biegu przedawnienia spowodowana złożeniem pozwu pozostaje skuteczna w stosunku do cesjonariusza, choćby nie wstąpił do sprawy w charakterze strony. Skoro art. 192 pkt 3 k.p.c. nie ma zastosowania w postępowaniu egzekucyjnym, gdy w toku postępowania egzekucyjnego dojdzie do zawarcia umowy przelewu egzekwowanej wierzytelności, to postępowanie egzekucyjne nie zmierza już do zaspokojenia wierzyciela, którego osobę wskazuje tytuł wykonawczy. Niemożność kontynuacji przez cesjonariusza toczącego się postępowania egzekucyjnego przedstawia się jako niewątpliwa, w tym bowiem postępowaniu wyłączone są przekształcenia podmiotowe, a następstwo prawne powstałe po wszczęciu egzekucji wymaga, z wyjątkami przewidzianymi w ustawie, nadania tytułowi egzekucyjnemu klauzuli wykonalności na podstawie art. 788 k.p.c. W związku z tym przyjmuje

się, że nabywca wierzytelności, który przez umowę przelewu uzyskuje jedynie prawo do wierzytelności objętej dotychczasowym tytułem wykonawczym, a nie uprawnienie do kontynuowania wszczętego wcześniej przez inny podmiot postępowania, powinien po uzyskaniu na swoją rzecz klauzuli wykonalności wszcząć nowe postępowanie egzekucyjne⁶⁴.

Następnie Sąd Najwyższy w uchwale z 29 czerwca 2016 r. uznał wprost, że nabywca wierzytelności niebędący bankiem nie może powoływać się na przerwę biegu przedawnienia spowodowaną wszczęciem postępowania egzekucyjnego na podstawie bankowego tytułu egzekucyjnego zaopatrzonego w klauzulę wykonalności⁶⁵. Nabywca wierzytelności niebędący bankiem nabywa wierzytelność w swej treści i przedmiocie tożsamą z wierzytelnością zbywającego banku, ale nie wchodzi w sytuację prawną zbywcy wywołaną przerwą biegu przedawnienia i rozpoczęciem biegu na nowo. Czynność wszczęcia postępowania egzekucyjnego przez bank wywołuje materialnoprawny skutek przerwy biegu przedawnienia jedynie w stosunku do wierzyciela objętego bankowym tytułem wykonawczym, natomiast nabywca wierzytelności niebędący bankiem nie może się powoływać na przerwę biegu przedawnienia wywołaną wszczęciem postępowania egzekucyjnego przez pierwotnego wierzyciela będącego bankiem.

Wyjątkowość przywileju wystawiania bankowego tytułu egzekucyjnego prowadzi do wniosku, że skoro nie może on być podstawą egzekucji na rzecz innych osób niż w nim wskazane, z wyjątkiem następstwa prawnego po stronie wierzyciela w osobie innego banku, to również materialnoprawne skutki wszczęcia postępowania egzekucyjnego jako czynności wierzyciela – banku prowadzącej do przerwy

⁶⁴ Wyrok Sądu Najwyższego z 19 listopada 2014 r., II CSK 196/14, «OSNC» 12/2015, poz. 145. Konstatacje te powtórzył Sąd Najwyższy w postanowieniu z 5 października 2016 r., III CZP 52/16, «OSNC» 7-8/2017, poz. 83.

⁶⁵ Uchwała Sądu Najwyższego została podjęta w takiej sytuacji procesowej, w której postępowanie egzekucyjne z wniosku banku zostało umorzone z urzędu z powodu bezskuteczności egzekucji (art. 824 § 1 pkt 3 k.p.c.), a następnie, gdy bieg przedawnienia rozpoczął się na nowo po przerwie, doszło do cesji wierzytelności na podmiot niebędący bankiem.

biegu przedawnienia dotyczą wyłącznie tego wierzyciela i nie dotyczą nabywcy niebędącego bankiem⁶⁶.

W postanowieniu z 26 października 2016 r. Sąd Najwyższy wskazał, że skutki przerwy biegu przedawnienia wywołanej przez zbywcę wierzytelności odnoszą się co do zasady także do cesjonariusza. Zgodnie bowiem z ogólnym założeniem fakt zbycia wierzytelności pozostaje z zasady bez wpływu na bieg terminów przedawnienia oraz skutki zdarzeń kształtujących ten bieg, które nastąpiły przed dokonaniem cesji. Reguły te nie mają jednak zastosowania do przerwy biegu przedawnienia, która została spowodowana dochodzeniem roszczenia na podstawie bankowego tytułu egzekucyjnego. Nabywca wierzytelności niebędący bankiem nie może powoływać się na przerwę biegu przedawnienia spowodowaną wszczęciem postępowania egzekucyjnego na podstawie bankowego tytułu egzekucyjnego zaopatrzonego w klauzulę wykonalności (art. 123 § 1 pkt 2 k.c.). Innymi słowy, w razie cesji wierzytelności przerwa biegu przedawnienia wywołana złożeniem wniosku o wszczęcie egzekucji zachowa swój skutek wyłącznie wobec tych cesjonariuszy, którzy sami mogliby posłużyć się bankowym tytułem egzekucyjnym. W pozostałych sytuacjach przerwę biegu przedawnienia uznaje się za niebyłą – bieg zaś terminu przedawnienia w stosunku do nabywcy wierzytelności określa się na zasadach ogólnych⁶⁷.

Rzeczywistym podsumowaniem naszkicowanej linii orzeczniczej jest uchwała z 9 czerwca 2017 r.⁶⁸, w której Sąd Najwyższy stanął na stanowisku, że wniosek o nadanie klauzuli wykonalności bankowemu tytułowi egzekucyjnemu nie przerywa biegu przedawnienia roszczenia objętego tym tytułem wobec cesjonariusza niebędącego bankiem. Uznał bowiem, że przerwa biegu przedawnienia wynikająca z dokonania czynności związanych z bankowym tytułem egzekucyjnym odnosi skutek wyłącznie wobec podmiotu, który mógł wystawić ten tytuł i dochodzić na jego

⁶⁶ Uchwała Sądu Najwyższego z 29 czerwca 2016 r., III CZP 29/16, «OSNC» 5/2017, poz. 55. Konstatacje te powtórzył Sąd Najwyższy w postanowieniu z 5 października 2016 r., III CZP 52/16, «OSNC» 7-8/2017, poz. 83.

⁶⁷ Postanowienie Sądu Najwyższego z 26 października 2016 r., III CZP 60/16, «Lex» nr 2152395.

⁶⁸ Uchwała Sądu Najwyższego z 9 czerwca 2017 r., III CZP 17/17, «Lex» nr 2302761.

podstawie roszczeń. W konsekwencji, o ile nabywca wierzytelności nie może posługiwać się bankowym tytułem egzekucyjnym, przerwa biegu przedawnienia nie ma do niego zastosowania. Z chwilą przeniesienia wierzytelności traktuje się tegoż nabywcę wierzytelności tak, jak gdyby przerwa biegu przedawnienia nie miała miejsca. Sąd Najwyższy podniósł przy tym względy konstrukcyjne, jak i aksjologiczne: bankowy tytuł, w tym egzekucyjny, będąc szczególnym przywilejem, dostępnym jedynie wybranej grupie wierzycieli, nie może być stosowany w nadmiernie szerokich granicach, tj. służyć także innym podmiotom, którym ustawodawca nie przyznał możliwości posłużenia się tym instrumentem.

Podsumowując, Sąd Najwyższy ostatecznie i konsekwentnie rozstrzygnął o braku możliwości korzystania przez nabywcę wierzytelności, który sam nie mógł posługiwać się bankowym tytułem egzekucyjnym, z przerwy biegu przedawnienia wynikającej z podjęcia czynności procesowych na podstawie tego tytułu. Początkowo Sąd Najwyższy wyłączał skuteczność przerwy biegu przedawnienia w przypadku umorzenia postępowania egzekucyjnego na wniosek wierzyciela, następnie z uwagi na powiązanie jego skuteczności z granicami określonymi tytułem wykonawczym, by ostatecznie wypowiedzieć się generalnie co do braku możliwości powoływania się przez cesjonariusza niebędącego bankiem na materialnoprawne skutki czynności procesowych dokonywanych na podstawie bankowego tytułu egzekucyjnego.

7. MOŻLIWOŚĆ POWOŁANIA SIĘ PRZEZ CESJONARIUSZA NA CZYNNOŚCI PRZERYWAJĄCE BIEG PRZEDAWNIENTA DOKONANE PRZEZ BANK. KILKA DODATKOWYCH UWAG

1. Ostatecznie sformułowany przez Sąd Najwyższy pogląd zasługuje w mojej ocenie na podzielenie jako „domykający” rozumowanie, zgodnie z którym z wyjątkowego przywileju bankowego, jakim było wystawianie bankowych tytułów egzekucyjnych, na żadnym etapie dochodzenia lub zaspokojenia roszczeń nie mogą korzystać podmioty niebędące bankami.

2. Nie oznacza to jednak, że bez zastrzeżeń można zaakceptować wszystkie przytoczone wyżej argumenty. Przede wszystkim pierwotna argumentacja akcentująca związenie materialnoprawnych skutków toczącego się postępowania egzekucyjnego wyłącznie z wierzycielem i dłużnikami wskazanymi w klauzuli wykonalności nie jest przekonująca⁶⁹. Opiera się ona na wadliwym połączeniu dwóch założeń. Wedle pierwszego, oczywiście prawidłowego – celem instytucji przelewu unormowanej w art. 509 k.c. jest „kompleksowe” przejście wierzytelności na nabywcę. Na skutek cesji wierzytelności na nabywcę przechodzi bowiem ogół uprawnień przysługujących dotychczasowemu wierzycielowi oraz prawa z wierzytelnością związane, a więc ustawodawca zakłada identyczność wierzytelności cesjonariusza z wierzytelnością cedenta (art. 509 § 2 k.c.). Wedle drugiego z założeń jednak przerwa biegu przedawnienia następuje wyłącznie w podmiotowych i przedmiotowych granicach czynności podjętej przez aktualnego wierzyciela. Już to proste zestawienie pozwala na wniosek o fundamentalnej sprzeczności tych założeń. U podstaw regulacji prawnej umowy przelewu tkwi tożsamość wierzytelności – zbytej przez cedenta i nabytej przez cesjonariusza. Normatywnym wyrazem tej tożsamości jest regulacja art. 512 k.c. i art. 513 § 1 k.c., określająca zakres zarzutów przysługujących dłużnikowi i skuteczność spełnienia świadczenia do rąk zbywcy przed powzięciem wiadomości o przelewie⁷⁰. Można chyba uznać, że w doktrynie i orzecznictwie niepodzielnie uznawano dotychczas, że następstwo prawne (czy to pod tytułem ogólnym, czy to pod tytułem szczególnym) nie wywiera wpływu na bieg przedawnienia, stąd okres przedawnienia, który upłynął w odniesieniu do poprzednika, zalicza się

⁶⁹ Krytycznie w tej materii por. także M. BEREK, *op. cit.*, s. 94-107.

⁷⁰ Zgodnie z art. 512 k.c. dopóki zbywca nie zawiadomił dłużnika o przelewie, spełnienie świadczenia do rąk poprzedniego wierzyciela ma skutek względem nabywcy, chyba że w chwili spełnienia świadczenia dłużnik wiedział o przelewie. Przepis ten stosuje się odpowiednio do innych czynności prawnych dokonanych między dłużnikiem a poprzednim wierzycielem. Natomiast na mocy art. 513 § 1 k.c. dłużnikowi przysługują przeciwko nabywcy wierzytelności wszelkie zarzuty, które miał przeciwko zbywcy w chwili powzięcia wiadomości o przelewie.

następcy prawnemu (zarówno uprawnionemu, jak i zobowiązanemu)⁷¹. Trudno znaleźć ogólną normatywną podstawę do stanowiska, że skutki prawne przerwy biegu przedawnienia miałyby być zniweczone wyłącznie ze względu na to, że w sprawie doszło do zmiany wierzyciela⁷². Bogudar Kordasiewicz wprost uznał za dziwaczną i trudną do przyjęcia konstrukcję, w myśl której sama sukcesja miałaby stać się zdarzeniem powodującym niemożliwość dochodzenia roszczenia wskutek przedawnienia roszczenia⁷³.

3. Warto podkreślić, że celem i skutkiem przelewu wierzytelności jest przejście wierzytelności na nabywcę i utrata jej przez cedenta – zbywcę. Oznacza to, że w wyniku zawarcia umowy przelewu na nabywcę przechodzi ogół uprawnień przysługujących dotychczasowemu wierzycielowi w stosunku do dłużnika, zaś konsekwencją zawarcia umowy przelewu jest wyłączenie dotychczasowego wierzyciela ze stosunku zobowiązaniowego wiążącego z dłużnikiem i zajęcie jego miejsca przez nabywcę wierzytelności (sukcesja syngularna o charakterze translatywnym).

Cesja nie prowadzi do umorzenia zobowiązania, jego zmiany przedmiotowej lub zakresu odpowiedzialności, nie prowadzi do powołania nowego zobowiązania, ale do kontynuacji dotychczas istniejącego w innym układzie podmiotowym. Przelew wywołuje bezpośrednie skutki wobec dłużnika, po stronie którego powstaje obowiązek świadczenia w stosunku do nabywcy wierzytelności. Skoro zaś wraz z wierzytelnością przechodzą na nabywcę wszelkie związane z nią prawa, to również przechodzą wszelkie związane z wierzytelnością uprawnienia. Takim

⁷¹ B. KORDASIEWICZ, [w:] *System prawa prywatnego*, II: *Prawo cywilne – część ogólna*²..., s. 668. Por. też uchwałę Sądu Najwyższego z 17 lipca 2003 r., III CZP 43/03, «OSNC» 10/2004, poz. 151; wyrok Sądu Najwyższego z 15 stycznia 2010 r., I CSK 166/09, «OSNC» 9/2010, poz. 122.

⁷² M. BEREK, *op. cit.*, s. 104. Warto też odnotować interesujący pogląd tegoż autora co do tego, że w przypadku zbycia wierzytelności w trakcie toczącego się postępowania egzekucyjnego, przedawnienie rozpoczyna bieg na nowo nie od daty uprawnomocnienia się postanowienia o umorzeniu postępowania egzekucyjnego, lecz od daty przelewu wierzytelności (*ibidem*, s. 104-105).

⁷³ B. KORDASIEWICZ, [w:] *System prawa prywatnego*, II: *Prawo cywilne – część ogólna*²..., s. 671.

uprawnieniem nierozzerwalnie związanym z przelewaniem roszczeniem jest uprawnienie do skutecznego powoływania się na przerwanie biegu terminu przedawnienia w związku z czynnościami podejmowanymi przez wierzyciela pierwotnego w postępowaniu klauzulowym i w postępowaniu egzekucyjnym. *Ratio legis* art. 509 k.c. stanowi zachowanie identyczności wierzytelności cesjonariusza z wierzytelnością cedenta, a zatem występujący wobec cedenta wierzytelności skutek materialnoprawny w postaci przerwania biegu terminu przedawnienia musi rozciągać się na cesjonariusza⁷⁴.

8. ROZWINIĘCIE ARGUMENTACJI SĄDU NAJWYŻSZEGO

1. Mimo to, w mojej ocenie istnieją ważkie racje pozwalające opowiedzieć się za zaproponowaną przez Sąd Najwyższy wykładnią przepisów dotyczących przedawnienia roszczeń wobec nabywcy wierzytelności stwierdzonej bankowym tytułem egzekucyjnym. W tym bowiem przypadku rezultat wykładni językowej musi zostać skorygowany przy uwzględnieniu argumentów systemowych, co obala kluczowy argument przeciwny w postaci braku przepisu prawa materialnego różnicującego sytuację „zwykłych” nabywców wierzytelności i nabywców wierzytelności stwierdzonych bankowymi tytułami egzekucyjnymi⁷⁵.

2. Fundamentalne jest zatem zwrócenie uwagi, że bankowy tytuł egzekucyjny był wyjątkowym przywilejem banków⁷⁶, pozwalającym im egzekwować wierzytelności z pominięciem fazy postępowania rozpoznawczego przed sądem⁷⁷, przywilejem podmiotowym i indywidualnym.

⁷⁴ Szerzej por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z 26 kwietnia 2017 r., I ACa 89/17, «Lex» nr 2334369.

⁷⁵ Por. A. GRAJEWSKI, *Glosa do uchwały Sądu Najwyższego z dnia 29 czerwca 2016 r.*..., s. 75.

⁷⁶ Szerzej por. np. R. SURA, *Bankowy...*, s. 142-169.

⁷⁷ W ocenie A. GRAJEWSKIEGO, *Glosa do uchwały Sądu Najwyższego z dnia 29 czerwca 2016 r.*..., s. 78, brak podstaw do stwierdzenia, że prostą przeszkodą do wykorzystania skutków materialnoprawnych czynności dokonywanych na podstawie bankowego tytułu egzekucyjnego jest właśnie uproszczona forma realizacji roszczeń bankowych.

Dokument pochodzący od prywatnego podmiotu gospodarczego zastępował orzeczenie sądu, wydawane po przeprowadzeniu przez sąd postępowania, w którym pozwanemu dłużnikowi przysługiwały liczne gwarancje zabezpieczające równość stron postępowania. Bank był zaś sędzią we własnej sprawie (*iudex in causa sua*) i *de facto* podmiotem wymiaru sprawiedliwości. W bankowym tytule egzekucyjnym – z naruszeniem, jak wskazano, zasady równości stron i bezstronności – bank, będący jedną ze stron umowy cywilnoprawnej, w sposób niepodlegający żadnej kontroli określał istnienie i wysokość zobowiązania klienta (dłużnika).

Kontrola sprawowana przez sąd na etapie nadania klauzuli wykonalności miała wyłącznie charakter formalny, a jej nadanie stwarzało możliwość prowadzenia egzekucji roszczeń niezwyfikowanych merytorycznie przez sąd. Jedynym merytorycznym środkiem obronnym pozostawionym dłużnikowi było powództwo przeciwegzekucyjne⁷⁸, które nie tylko wiązało się z koniecznością uiszczenia opłaty sądowej w wysokości 5% wartości przedmiotu sporu, ale przede wszystkim przetrzucało na dłużnika konieczność wykazania przesłanek z art. 840 k.p.c. (wraz z oczywistą konsekwencją niepowodzenia w tym zakresie, w postaci oddalenia powództwa). Argumenty odnoszące się do wystawiania bankowego tytułu egzekucyjnego na podstawie udzielonej na to zgody dłużnika pomijały oczywistą okoliczność, że w istocie nie sposób mówić o dobrowolności jej wyrażenia i realnym wpływie na jej treść (w tym zakresie odpowiedzialności).

Zasada praworządności wymaga zaś, by wyjątkowe uprawnienia banku do uzyskiwania tytułu egzekucyjnego poza sądowym postępowaniem rozpoznawczym nie były interpretowane ani stosowane rozszerzająco. Za trafnością tego poglądu przemawia również wynik konstytucyjnej kontroli regulacji zawartej w art. 96 ust. 1 i art. 97 ust. 1 pr. bank., która mocą wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 14 kwietnia 2015 r. uznana została za niezgodną z konstytucyjną zasadą równości

⁷⁸ Przed powstaniem tytułu wykonawczego dłużnik mógł także rozważyć wystąpienie z powództwem z art. 189 k.p.c. o ustalenie nieistnienia zobowiązania.

wobec prawa⁷⁹. W świetle powyższego nie sposób pominąć w procesie wykładni przepisów dotyczących przerwy biegu przedawnienia samej specyfiki bankowego tytułu egzekucyjnego.

Oczywiście zastrzec trzeba, że niekonstytucyjny przepis prawa przed datą określoną przez Trybunał Konstytucyjny zachowuje moc obowiązującą i czynności podejmowane na jego podstawie są zgodne z prawem i wywołują właściwe im skutki prawne: zgodne z prawem było zatem wystawienie przez bank bankowego tytułu egzekucyjnego, nadanie mu klauzuli wykonalności, jak też prowadzenie na podstawie tak powstałego tytułu wykonawczego postępowania egzekucyjnego. Możliwość stosowania niekonstytucyjnych regulacji nie może być jednak interpretowana rozszerzająco.

3. Jak argumentowano już uprzednio w odniesieniu do nadania klauzuli wykonalności bankowym tytułom egzekucyjnym klauzuli wykonalności na rzecz nabywcy wierzytelności niebędącego bankiem, przyznanie takiej możliwości oznaczałoby w rzeczywistości rozszerzenie przywileju przyznanego tylko bankom na wszystkich nabywców takich wierzytelności. Skoro na mocy art. 97 ust. 3 pr. bank. o nadanie klauzuli wykonalności mógł wystąpić wyłącznie wierzyciel będący bankiem, oczywiste jest, że tylko taki wierzyciel mógłby prowadzić egzekucję na podstawie bankowego tytułu egzekucyjnego zaopatrzonego w klauzulę wykonalności. Obie zatem czynności przerywające bieg przedawnienia – wniosek o nadanie klauzuli wykonalności i wniosek o wszczęcie egzekucji – dokonane mogłyby być na podstawie bankowego tytułu egzekucyjnego wyłącznie przez bank. Wydaje się, że oczywistą konsekwencją aprobaty (powszechnej w orzecznictwie i doktrynie, choć nieuzasadnionej żadnym konkretnym przepisem prawa, lecz stanowiącej

⁷⁹ Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 14 kwietnia 2015 r., P 45/12, «OTK-A» 4/2015, poz. 46. Por. także R. SURA, *Koniec...*, s. 27-35. Odmienne jednak por. P. JANUS, *Konstytucyjność bankowego tytułu egzekucyjnego. Glosa do wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 14 kwietnia 2015 r. (P 45/12)*, «Monitor Prawa Bankowego» 11/2017, s. 50-55. Na temat znaczenia równości w prawie por. zwłaszcza J. ONISZCZUK, *Równość – najpierwsza z zasad i orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego*, Warszawa 2004, s. 27-34, 46-53, *passim*.

wynik wykładni sądowej⁸⁰) dla wymagania od nabywcy wierzytelności bankowej stwierdzonej bankowym tytułem egzekucyjnym uzyskania orzeczenia sądowego i klauzuli wykonalności do prowadzenia egzekucji na swoją rzecz, jest także uznanie niedopuszczalności powołania się na dokonanie przez inny podmiot czynności procesowych na podstawie tytułu egzekucyjnego, z którego sam korzystać nie może.

Wyjątkowość przywileju wystawiania bankowego tytułu egzekucyjnego prowadzi do wniosku, że skoro nie może on być podstawą egzekucji na rzecz innych osób niż w nim wskazane (z wyjątkiem następstwa prawnego po stronie wierzyciela innego banku), to również materialnoprawne skutki wszczęcia postępowania egzekucyjnego jako czynności wierzyciela – banku prowadzącej do przerwy biegu przedawnienia nie dotyczą nabywcy niebędącego bankiem. W konsekwencji cesjonariusz może powołać się na przerwanie biegu przedawnienia przez cedenta jedynie wówczas, gdy sam mógłby posłużyć się w obrocie bankowym tytułem egzekucyjnym. W mojej ocenie tożsame prawnie jest – mimo odmiennego sformułowania językowego – z jednej strony korzystanie z bankowego tytułu egzekucyjnego i przywilejów związanych z jego wystawieniem i uzyskaniem na ten tytuł klauzuli wykonalności, z drugiej zaś – powoływanie się na zdarzenie prawne w postaci wszczęcia postępowania egzekucyjnego w oparciu o bankowy tytuł egzekucyjny.

Przerwanie biegu przedawnienia na skutek wszczęcia egzekucji na podstawie bankowego tytułu egzekucyjnego opatrzonego klauzulą wykonalności jest zdarzeniem diametralnie odmiennym niż zdarzenie powodujące przerwanie biegu przedawnienia wywołane dokonaniem tej czynności na podstawie każdego innego wykonalnego tytułu egzekucyjnego, zwłaszcza zaś tytułu sądowego korzystającego z przymiotów mocy wiążącej i powagi rzeczy osądzonej. Argumentację tę podtrzymać należy niezależnie od tego, że skutki czynności, dokonanych przez cedenta (przerwa biegu przedawnienia, ponowne rozpoczęcie takiego biegu), nastąpiły przed dokonaniem cesji, czy też po jej dokonaniu. Oczywiście samo zbycie wierzytelności na rzecz podmiotu niebędącego bankiem

⁸⁰ A. GRAJEWSKI, *Glosa do uchwały Sądu Najwyższego z dnia 29 czerwca 2016 r.*, s. 78.

nie przekreśla skutków czynności procesowych cedenta (*ex post*), ale nie czyni też tych zdarzeń prawnych relewantnymi w relacji dłużnik – cesjonariusz, skoro zdarzenie to wystąpiło wskutek skorzystania przez cedenta z atrybutu tylko jemu przynależnego. Nie można uznać, że znaczenie ma jedynie fakt wystąpienia zdarzenia w postaci przerwy biegu przedawnienia. Wszak polskie prawo zna sytuacje, w których zaistniała przerwa biegu przedawnienia – na skutek kolejnych zdarzeń (np. zwrot pozwu) – uznawana jest za niebyłą.

4. Artur Grajewski podnosi, że nie sposób dostrzec jakichkolwiek uzasadnionych normatywnie podstaw do różnicowania sytuacji prawnej wierzyciela w kontekście przedawnienia roszczeń mu przysługujących w zależności od tego, czy zostały one stwierdzone bankowym tytułem egzekucyjnym zaopatrzonym w klauzulę wykonalności, czy też zostały objęte sądowym (lub pozasądowym) tytułem egzekucyjnym, który umożliwi nadanie klauzuli wykonalności takiemu orzeczeniu na podstawie art. 788 k.p.c. bez względu na to, kto jest wierzycielem (bank czy inny podmiot)⁸¹. Czy rzeczywiście jednak nie ma żadnej różnicy między nabyciem wierzytelności stwierdzonej bankowym tytułem egzekucyjnym i nabyciem wierzytelności stwierdzonej sądowym tytułem egzekucyjnym? Bankowy tytuł egzekucyjny, nawet zaopatrzony w klauzulę wykonalności, nie korzysta z walorów prawomocnego orzeczenia sądowego, nie posiada mocy wiążącej, nie korzysta z powagi rzeczy osądzonej ani dziesięcioletniego terminu przedawnienia. Egzekwowane są zatem roszczenia jeszcze nieosądzone, w konsekwencji postępowania o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności skierowane przeciwko tytułom niekorzystającym z powagi rzeczy osądzonej są w istocie postępowaniami o świadczenia stwierdzone tymi tytułami⁸². Jest to zatem raczej sytuacja zbliżona do przypadku nabycia wierzytelności

⁸¹ A. GRAJEWSKI, *Glosa do uchwały Sądu Najwyższego z dnia 29 czerwca 2016 r....*, s. 78.

⁸² A. MARCINIAK, *op. cit.*, s. 663. Por. też uchwała Sądu Najwyższego z 17 grudnia 1960 r., I CO 24/60, «OSNCK» 3/1961, poz. 62; orzeczenie Sądu Najwyższego z 19 maja 1961 r., I CR 540/60, «OSNC» 3/1963, poz. 53; wyrok Sądu Najwyższego z 22 lipca 1997 r., I CKN 409/97, «OSNC» 12/1997, poz. 210.

niestwierdzonej żadnym tytułem, skoro wykorzystanie bankowego tytułu egzekucyjnego przez nabywcę nie jest możliwe.

Co więcej, nie sposób utożsamić nawet aktu notarialnego zawierającego oświadczenie o poddaniu się egzekucji z bankowym tytułem egzekucyjnym, ponieważ dłużnik bierze udział w powstaniu notarialnego tytułu egzekucyjnego; w przypadku czynności bankowych dłużnik składał jedynie oświadczenie o poddaniu się egzekucji, a fakt wystawienia tytułu i jego treść były w całości zależne od banku.

5. Jak wskazano już wyżej, polskie postępowanie cywilne przewiduje sytuacje, w których dochodzi do znielowania skutku przerwy biegu przedawnienia. Dzieje się tak wtedy, gdy skuteczność niektórych czynności – na skutek późniejszych zdarzeń procesowych – zostaje podważona. Możliwe jest zatem nabycie wierzytelności nieprzedawnionej i późniejsza utrata przymiotu zaskarżalności, na przykład na skutek umorzenia zawieszonoego postępowania rozpoznawczego.

Wydaje się zatem, że brak przeszkód do uznania, iż względy systemowe w przypadku wierzytelności stwierdzonych bankowymi tytułami egzekucyjnymi uzasadniają nieskuteczność czynności procesowych banku dla kształtowania pozycji prawnej nabywcy wierzytelności niebędącego bankiem. Co więcej, jest wyrazem zakłócenia naturalnego biegu postępowania cywilnego to, by przerwa biegu przedawnienia umożliwiająca dochodzenie roszczenia miała być spowodowana czynnością banku zmierzającą do egzekwowania roszczenia.

6. Oczywiście można wywodzić, że wskazana wykładnia stanowi wprowadzenie nieznanego ustawie ograniczenia skutków przerwy biegu przedawnienia i nieznanego ustawie ograniczenia skutków przelewu wierzytelności, a w praktyce obrotu gospodarczego prowadzi do wyłączenia przelewu tego rodzaju wierzytelności przez banki, gdyż wprawdzie taka czynność prawna będzie dopuszczona przez prawo (brak wyłączenia zbywalności wierzytelności z art. 509 § 1 k.c.), ale zarazem całkowicie nieracjonalna, skoro potencjalny nabywca wierzytelności z uwagi na możliwość podniesienia zarzutu przedawnienia przestanie

być zainteresowany jej nabyciem⁸³. Wykładnia ta znajduje jednak wsparcie w zasadzie praworządności, która wyłącza, by wyjątkowe uprawnienie banku do uzyskiwania tytułu egzekucyjnego poza sądowym postępowaniem rozpoznawczym było interpretowane rozszerzająco. Każdy cesjonariusz takiej wierzytelności musi się z tym liczyć⁸⁴. Nie budzi wątpliwości, że nabywca wierzytelności niebędący bankiem (zwykle fundusz sekurytyzacyjny) jest podmiotem profesjonalnie prowadzącym działalność gospodarczą i świadomym swych przysług (lub też ich braku). Skoro zaś nie było i nie jest wyłączone, by bank dochodził swoich roszczeń w drodze procesu, a nie w uproszczonej drodze egzekucji na podstawie bankowego tytułu egzekucyjnego, to od wyboru cesjonariusza zależy, czy konkretną wierzytelność nabędzie. Nabycie to zaś odbywa się dla jego korzyści i na jego ryzyko. Nie można też nie zauważyć, że pozwany nie musi skorzystać z dobrodziejstwa podniesienia zarzutu przedawnienia.

7. Można zgodzić się z argumentem, że w analizowanej sytuacji odpada potrzeba powołania się na potrzebę stabilizacji stosunków prawnych i skłaniania wierzyciela, by swego roszczenia dochodził w krótkim czasie, jak też że nie sposób postawić wierzycielom – zarówno cedentowi, jak i cesjonariuszowi – zarzutu braku działania zmierzającego do realizacji przysługujących im uprawnień⁸⁵. Oczywiście jest, że co do zasady przedawnienie, mające za zadanie usunąć wieloletni stan niepewności prawnej, nie powinno dotyczyć wierzycieli podejmujących właściwe i terminowe czynności w celu dochodzenia i zaspokojenia swoich roszczeń, zwłaszcza że dłużnik, podnosząc zarzut przedawnienia, uchyla się od

⁸³ Taką argumentację przytoczył Sąd Okręgowy w Lublinie w wyroku z 20 września 2017 r., II Ca 290/17, «Lex» nr 2403336.

⁸⁴ Uchwała Sądu Najwyższego z 19 lutego 2015 r., III CZP 103/14, «OSNC» 12/2015, poz. 137.

⁸⁵ Oczywiście jest, że upływ terminu przedawnienia powoduje powstanie negatywnych konsekwencji dla wierzyciela oraz korzystnego stanu dla dłużnika. Dzieje się tak przede wszystkim z powodu zaniechania dochodzenia roszczeń przez wierzyciela, a zatem instytucja przedawnienia stanowi w istocie sankcję bezczynności. Tak zwłaszcza J. ZRAŁEK, *Przedawnienie roszczeń w polskim prawie cywilnym – szkic prawnoporównawczy*, [w:] *Rozprawy prawnicze. Księga pamiątkowa Profesora Maksymiliana Pazdana*, red. L. OGIEGŁO, W. POPIOŁEK, M. SZPUNAR, Zakamycze 2005, s. 1568.

spełnienia swojego istniejącego długu, najczęściej odnosząc w ten sposób korzyść kosztem wierzyciela. Nie zmienia to jednak faktu, że podmiot niebędący bankiem powołuje się – dla własnych potrzeb – na zdarzenia prawne działywane przez podmiot dysponujący uprzywilejowaną sytuacją w systemie prawa, dla niego samego niedostępną. Chce zatem wykorzystać skutki tych działań, do których sam nie byłby uprawniony.

Wszak cesjonariusz powołuje się na własne czynności przerywające bieg przedawnienia, lecz na czynności innego podmiotu (swojego poprzednika prawnego), których – co oczywiste – nie byłby władny podjąć samodzielnie. Czynności te mógł podjąć tylko bank i tylko dlatego, że tego rodzaju przywilej został mu – sprzecznie z Konstytucją RP – przyznany przez ustawodawcę w przepisach prawa bankowego. Choć cesjonariusz uzyskuje w chwili przelewu wierzytelność w takim kształcie materialnoprawnym, w jakim przysługiwała ona cedentowi, nie można pominąć, że brak jest jakiegokolwiek wsparcia normatywnego do wyprowadzenia na tej podstawie wniosku, że cesjonariusz może również korzystać z przysługujących cedentowi indywidualnych, wyjątkowych przywilejów dotyczących egzekucji wierzytelności oraz z ich skutków.

8. Końcowo warto wskazać, że stanowisko Sądu Najwyższego nie zasługuje na podzielenie w ocenie A. Grajewskiego, ponieważ obowiązujący od 8 września 2016 r. przepis art. 804¹ k.p.c. pozwala – w postępowaniach egzekucyjnych wszczętych od dnia 8 września 2016 r. – na kontynuowanie postępowania wszczętego przez bank i niezakończonego również przez nabywcę wierzytelności niebędącego bankiem (choć autor ma wątpliwość, czy w tym przypadku dłużnik nie będzie uprawniony do wytoczenia powództwa o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności)⁸⁶. Zgodnie bowiem z treścią art. 804¹ k.p.c. w razie przejścia egzekwowanego uprawnienia na inną osobę po wszczęciu postępowania egzekucyjnego osoba ta może wstąpić do postępowania na miejsce wierzyciela za jego zgodą, o ile przejście będzie wykazane dokumentem urzędowym lub dokumentem prywatnym z podpisem urzędowo poświadczonym.

⁸⁶ A. GRAJEWSKI, *Glosa do uchwały Sądu Najwyższego z dnia 29 czerwca 2016 r.*..., s. 76-77.

W mojej ocenie stanowisko A. Grajewskiego nie jest jednak możliwe do przyjęcia, ponieważ nabywca wierzytelności bankowej niebędący bankiem nie mógłby uzyskać klauzuli wykonalności na swoją rzecz w stosunku do bankowego tytułu egzekucyjnego. Skoro tak, nowa regulacja stanowiąca jedynie uproszczenie postępowania egzekucyjnego nie otwiera drogi podmiotom niebankowym do prowadzenia egzekucji w oparciu o bankowy tytuł egzekucyjny.

9. PODSUMOWANIE

Regulacja przedawnienia jest rezultatem pewnego kompromisu między interesami dłużnika i wierzyciela. Przedawnienie kreuje po stronie dłużnika jedynie zarzut – możliwość uchylenia się od zaspokojenia roszczenia, stąd brane jest pod uwagę wyłącznie na wniosek osoby uprawnionej⁸⁷. Nic zatem nie stoi na przeszkodzie dochodzeniu roszczenia przedawnionego, a spełnienia świadczenia przedawnionego nie traktuje się jako świadczenia nienależnego. Dzieje się tak jednak do czasu podniesienia zarzutu przez dłużnika w toku procesu lub postępowania egzekucyjnego, co dopiero uniemożliwia dochodzenie i egzekwowanie roszczenia. Co więcej, jeżeli w trakcie prowadzonej egzekucji dłużnik uchylał się od wykonania swoich obowiązków, dając wierzycielowi powód dla zbycia przysługujących wobec niego roszczeń, przyznawanie mu zarzutu przedawnienia ze względu na dokonany przelew wierzytelności nie stanowi wyrazu nadmiernej ochrony⁸⁸. Nadużycie uprawnień cywilnoprawnych piętnowane jest wszakże na podstawie art. 5 k.c.

Nie bez przytoczonych wyżej wątpliwości warunkowanych brakiem jednoznacznej regulacji prawnej uznać należy za usprawiedliwione stanowisko wyrażone przez Sąd Najwyższy w analizowanych orzeczeniach z lat 2014–2017. Stanowisko, z którego wynika, że nabywca wierzytelności bankowej niebędący bankiem nie może w żadnym zakresie korzystać

⁸⁷ Należy jedynie nadmienić, że w projektach nowelizacji kodeksu cywilnego poważnie rozważane jest wprowadzenie obowiązku uwzględniania upływu terminu przedawnienia przez sąd z urzędu.

⁸⁸ Tak M. BEREK, *op. cit.*, s. 103.

z przywileju bankowego tytułu egzekucyjnego, jest bowiem kompletne. Nie jest więc możliwe posługiwanie się tym tytułem w celu prowadzenia egzekucji (konieczne jest pozyskanie własnego tytułu egzekucyjnego, a następnie klauzuli wykonalności), jak też w celu dochodzenia roszczenia. Co więcej, stanowisko to czyni zbędnym rozważanie skutków zbycia egzekwowanej wierzytelności w trakcie postępowania egzekucyjnego, w tym wpływu wniosku byłego wierzyciela o umorzenie postępowania egzekucyjnego.

Z uwagi na stosunkowo krótki termin przedawnienia roszczeń bankowych dyskusja nad przerwaniem biegu przedawnienia nie ma charakteru wyłącznie akademickiego. Dodatkowo uważna analiza praktyki sądowej dowodzi, że twierdzenia o nikłej świadomości prawnej polskiego społeczeństwa są wydatnie przesadzone. W licznych postępowaniach podnoszone są zarzuty przedawnienia, ilustrowane częstokroć orzeczeniami Sądu Najwyższego. Zbyt daleko idące jest zatem stwierdzenie o zastawieniu na cesjonariuszy „pułapki” uniemożliwiającej dochodzenie roszczeń przez następcę prawnego również takiego wierzyciela, który wykazywał wymaganą staranność w swoich sprawach. Sformułowane stanowisko stanowi bowiem w znacznej mierze pokłosie konstytucyjnego wyrugowania z polskiego systemu prawnego instytucji bankowego tytułu egzekucyjnego, niezależnie od akceptacji dla dalszego funkcjonowania w obrocie licznych roszczeń – zarówno banków, jak i podmiotów, które nabyły takie roszczenia od banków – w których doszło nie tylko do wystawienia bankowego tytułu egzekucyjnego, lecz także nadania mu sądowej klauzuli wykonalności, a nawet podjęcia próby wyegzekwowania świadczenia stwierdzonego w tym tytule w drodze egzekucji.

PRZERWA BIEGU PRZEDAWNINIENIA ROSZCZEŃ STWIERDZONYCH BANKOWYM TYTUŁEM EGZEKUCYJNYM. NOWE SPOJRZENIE

Streszczenie

Usunięcie z polskiego systemu prawnego uprawnienia banków do wystawiania bankowych tytułów egzekucyjnych, które po nadaniu im klauzuli wykonalności przez sąd mogły stanowić podstawę egzekucji,

nie oznacza, że w aktualnym orzecznictwie sądowym brak spraw związanych z roszczeniami stwierdzonymi takimi tytułami. Niezwykle często pojawiają się pozwy o zasądzenie należności bankowych nabytych w drodze cesji przez podmioty niebędące bankami. W orzecznictwie Sądu Najwyższego za ugruntowane należy obecnie uznać stanowisko co do tego, że nabywca wierzytelności bankowej niebędący bankiem nie może powoływać się na czynności banku (złożenie wniosku o nadanie klauzuli wykonalności, złożenie wniosku o wszczęcie postępowania egzekucyjnego) dokonane z wykorzystaniem bankowego tytułu egzekucyjnego. Pogląd ten zasługuje na aprobatę, zaś w artykule przedstawiono argumentację go wspierającą.

INTERRUPTION OF THE COURSE OF LIMITATION OF CLAIMS
CONFIRMED BY A BANK ENFORCEMENT ORDER: A NEW PERSPECTIVE

Summary

The fact that banks have lost their right under Polish law to issue bank enforcement orders does not mean that there have been no cases connected with claims confirmed by such orders in current Polish judicial decisions. The system which has been revoked concerned the issue of enforcement orders which could constitute the grounds for execution if a court granted an enforcement clause. Claims for restitution orders for debts due to a bank acquired by way of assignment from non-bank entities are still very common in Polish courts. Certain decisions handed down by the Supreme Court have given rise to a now generally recognised approach, whereby a non-bank entity which has acquired a claim for a bank debt cannot resort to options available to a bank which are performed on the grounds of a bank enforcement order, such as application for an enforcement clause, or application for the institution of execution proceedings. This is a welcome standpoint, and the article presents arguments to support it.

Słowa kluczowe: przedawnienie; bankowy tytuł egzekucyjny; wniosek o nadanie klauzuli wykonalności; wniosek o wszczęcie postępowania egzekucyjnego.

Keywords: limitation; bank enforcement order; application for an enforcement clause; application for the institution of execution proceedings.

Literatura:

- BĄCZYK M., *Glosa do uchwały SN z 27 czerwca 1995 r. (III CZP 76/95), «Prawo Bankowe» 4/1996, s. 58-61.*
- BĄCZYK M., *Przegląd orzecznictwa Sądu Najwyższego w sprawach bankowych za okres od lipca do grudnia 2014 r. (cz. I), «Monitor Prawa Bankowego» 10/2015, s. 29-45.*
- BĄCZYK M., *Przegląd orzecznictwa Sądu Najwyższego w sprawach bankowych za okres od stycznia do czerwca 2016 r. (cz. I), «Monitor Prawa Bankowego» 2/2017, s. 42-60.*
- BEREK M., *Przedawnienie roszczeń zbywanych w toku egzekucji związanych z wystawieniem bankowego tytułu egzekucyjnego, «Przegląd Sądowy» 4/2017, s. 86-107.*
- BERUTOWICZ W., *Przerwa biegu przedawnienia przez sądowe dochodzenie roszczenia według projektów k.c. i k.p.c., «PiP» 2/1961, s. 306-310.*
- BERUTOWICZ W., *Znaczenie prawne sądowego dochodzenia roszczeń, Warszawa 1966.*
- BIEL A., *Bankowy tytuł egzekucyjny a bieg przedawnienia, «MoP» 16/2005, s. 812-816.*
- BŁASZCZAK Ł., KUŹMICKA-SULIKOWSKA J., *Wniosek o nadanie klauzuli wykonalności i wniosek o stwierdzenie wykonalności a przerwanie biegu przedawnienia roszczeń, «Polski Proces Cywilny» 2/2012, s. 209-244.*
- BRZEZIŃSKI P., *Nadanie klauzuli wykonalności bankowemu tytułowi egzekucyjnemu a bieg przedawnienia, «MoP» 11/2006, s. 610-613.*
- DANIELCZYK K., *Bankowy tytuł egzekucyjny a bieg przedawnienia, «MoP» 7/2006, s. 387-391.*
- DMOWSKI S., RUDNICKI S., *Komentarz do kodeksu cywilnego. Księga pierwsza. Część ogólna, Warszawa 2007.*
- DOBRAŃSKI B., *Problemy kodyfikacyjne przedawnienia. Uwagi na marginesie artykułu J. Gwiazdomorskiego pt. „Podstawowe problemy przedawnienia”, «Nowe Prawo» 2/1955, s. 50-58.*

- GRAJEWSKI A., *Glosa do uchwały Sądu Najwyższego z dnia 19 lutego 2015 r., III CZP 103/14*, «Przegląd Prawa Egzekucyjnego» 12/2016, s. 51-59.
- GRAJEWSKI A., *Glosa do uchwały Sądu Najwyższego z dnia 29 czerwca 2016 r., III CZP 29/16*, «Przegląd Prawa Egzekucyjnego» 6/2017, s. 69-82.
- GRZYBOWSKI S., *System prawa cywilnego, I: Część ogólna*, Wrocław-Warszawa 1974.
- GWIAZDOMORSKI J., *Podstawowe problemy przedawnienia*, «Nowe Prawo» 1/1955, s. 4-24.
- JAKUBECKI A., *Glosa [do wyroku Sądu Najwyższego – Izba Cywilna z 6 października 2004 r., I CK 71/04]*, «OSP» 2/2005, s. 661-665.
- JANUS P., *Konstytucyjność bankowego tytułu egzekucyjnego. Glosa do wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 14 kwietnia 2015 r. (P 45/12)*, «Monitor Prawa Bankowego» 11/2017, s. 50-55.
- JĘDREJEK G., *Wniosek o nadanie klauzuli wykonalności bankowemu tytułowi egzekucyjnemu a przerwa biegu przedawnienia roszczeń banku*, «Prawo – Administracja – Kościół» 4/2005, s. 21-38.
- JĘDRZEJEWSKA M., *Glosa [do uchwały Sądu Najwyższego – Izba Cywilna z 20 lutego 1974 r., III CZP 2/74]*, «OSP i KA» 1/1976, s. 2-6.
- JĘDRZEJEWSKA M., *Wpływ czynności procesowych na bieg przedawnienia*, Warszawa 1984.
- KARCZYŃSKI Ł., *Bankowy tytuł egzekucyjny a bieg przedawnienia*, «MoP» 8/2006, s. 442-446.
- KŁAFKOWSKI Z., *Przedawnienie w prawie cywilnym*, Warszawa 1970.
- Kodeks cywilny. Komentarz*, I, red. J. PIETRZYKOWSKI, Warszawa 1972.
- Kodeks cywilny. Komentarz do artykułów 1-44911*, I, red. K. PIETRZYKOWSKI, Warszawa 2008.
- Kodeks cywilny. Komentarz*, red. E. GNIEWEK, Warszawa 2016.
- Kodeks cywilny z komentarzem*, I, red. J. WINIARZ, Warszawa 1989.
- Kodeks postępowania cywilnego, Komentarz*, II, red. Z. RESICH, W. SIEDLECKI, Warszawa 1976.
- Kodeks postępowania cywilnego, II: Komentarz. Art. 730-12172*, red. J. JANKOWSKI, Warszawa 2015.
- Kodeks postępowania cywilnego, III: Komentarz do art. 730-10886*, red. A. MARCINIAK, K. PIASECKI, Warszawa 2015.
- KORDASIEWICZ B., [w:] *System prawa prywatnego, II: Prawo cywilne – część ogólna*, red. Z. RADWAŃSKI, Warszawa 2002.
- KORDASIEWICZ B., [w:] *System prawa prywatnego, II: Prawo cywilne – część ogólna*², red. Z. RADWAŃSKI, Warszawa 2008.

- KORZONEK J., s.v. *Przedawnienie (umarzające)*, [w:] *Encyklopedia podręczna prawa prywatnego założona przez Henryka Konica*, red. F. ZOLL, J. WASILKOWSKI, III.21, Warszawa [b.r.w.], s. 1830-1856.
- KOZACZEK M., *Bankowy tytuł egzekucyjny*, «MoP» 8/2004, s. 377-378.
- KRAKOWIAK M., *Glosa [do uchwały Sądu Najwyższego z 19 lutego 2015 r., III CZP 103/14]*, «OSP» 11/2015, s. 1564-1569.
- KURZĘPA-DEDO K., *Glosa do wyroku Sądu Najwyższego z dnia 15 listopada 2002 r., II CKN 986/00*, «OSA» 11/2003, s. 86-88.
- KUŹMICKA-SULIKOWSKA J., *Idea przedawnienia i jej realizacja w polskim kodeksie cywilnym*, Wrocław 2015.
- LONGCHAMPS DE BÉRIER R., *Polskie prawo cywilne. Zobowiązania*, Lwów 1939 (wydanie anastatyczne, Poznań 1999).
- LUTKIEWICZ-RUCIŃSKA A., *Pytanie o wygaśnięcie roszczenia wskutek przedawnienia*, «Transformacje Prawa Prywatnego» 1/2016, s. 55-91.
- MARCINIAK A., *Glosa [do wyroku Sądu Najwyższego – Izba Cywilna z 15 listopada 2002 r., II CKN 986/00]*, «OSP» 12/2003, s. 663-664.
- MOJAK J., *Bankowy tytuł egzekucyjny przeciwko spadkobiercom dłużnika*, «MoP» 11/2011, s. 616-618.
- MULIŃSKI M., *Glosa [do wyroku Sądu Najwyższego – Izba Cywilna z 10 października 2003 r., II CK 113/02]*, «OSP» 11/2004, s. 598-600.
- MULIŃSKI M., *Czy wniosek o nadanie klauzuli wykonalności tytułowi egzekucyjnemu przerywa bieg przedawnienia?*, «MoP» 2/2003, s. 94-96.
- MULIŃSKI M., *Postępowanie o nadanie klauzuli wykonalności bankowemu tytułowi egzekucyjnemu*, Warszawa 2005.
- MYSZKA B., *Przerwa biegu przedawnienia roszczeń stwierdzonych bankowymi tytułami egzekucyjnymi*, [w:] *'Ars et usus'. Księga pamiątkowa ku czci sędziego Stanisława Rudnickiego*, Warszawa 2005, s. 185-195.
- NOWAK A., *Glosa do wyroku [Sądu Najwyższego] z dnia 15 listopada 2002 r. (II CKN 986/00)*, «Przegląd Sądowy» 4/2004, s. 155-160.
- NOWAK A., *Przerwanie biegu przedawnienia wierzytelności stwierdzonych w bankowym tytule egzekucyjnym*, «Prawo Bankowe» 3/2002, s. 63-66.
- OLAŚ A., *Glosa do uchwały Sądu Najwyższego z dnia 19 lutego 2015 r., III CZP 103/14*, «OSP» 11/2015, poz. 105, s. 1560, «Przegląd Prawa Egzekucyjnego» 1/2016, s. 47-64.
- ONISZCZUK J., *Równość – najpierwsza z zasad i orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego*, Warszawa 2004.
- PAŁDYNA T., *Przedawnienie w polskim prawie cywilnym*, Warszawa 2012.

- PARDUS J., PARDUS B., *Złożenie wniosku o nadanie tytułowi egzekucyjnemu klauzuli wykonalności nie przerywa biegu przedawnienia roszczenia*, «Radca Prawny. Dodatek Naukowy» 141/2013, s. 2D-7D.
- PIEGZIK A., *Praktyczne problemy stosowania nowych przepisów prawa bankowego o tytule egzekucyjnym*, «Prawo Bankowe» 5/1998, s. 111-118.
- PIETRZKOWSKI H., *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz, V: Postępowanie egzekucyjne*, red. T. ERECIŃSKI, Warszawa 2016.
- RADWAŃSKI Z., KĘPIŃSKI M., *Glosa [do uchwały Sądu Najwyższego – Izba Cywilna z 18 czerwca 1968 r., III CZP 46/68]*, «OSP i KA» 1/1970, s. 8-10.
- SADZA A., *Glosa [do wyroku Sądu Najwyższego – Izba Cywilna z 12 stycznia 2012 r., II CSK 203/11]*, «OSP» 6/2014, s. 790-799.
- SIEDLECKI W., *Przegląd orzecznictwa Sądu Najwyższego (Prawo procesowe cywilne – I półrocze 1974)*, «PiP» 30.4/1975, s. 105-117.
- SIKORSKI G., *Przedawnienie wierzytelności stwierdzonej pozasądowym tytułem egzekucyjnym*, «Problemy Egzekucji» 19/2001, s. 32-64.
- STĘPIEŃ-SPOREK A., SPOREK F., *Przedawnienie i terminy zawite*, Warszawa 2009.
- SURA R., *Bankowy tytuł egzekucyjny*, Lublin 2008.
- SURA R., *Koniec z reliktem przeszłości. Bankowy tytuł egzekucyjny niezgodny z konstytucją*, «Gdańskie Studia Prawnicze. Przegląd Orzecznictwa» 1/2016, s. 27-35.
- SUROWIEC M., *Glosa do uchwały Sądu Najwyższego z dnia 29 czerwca 2016 r., III CZP 29/16*. «Studia Iuridica Lublinensia» 4/2017, s. 149-154.
- System prawa cywilnego, I: Część ogólna*, red. S. GRZYBOWSKI, Wrocław-Warszawa 1985.
- System prawa prywatnego, II: Prawo cywilne – część ogólna*, red. Z. RADWAŃSKI, Warszawa 2002.
- System prawa prywatnego, II: Prawo cywilne – część ogólna*, red. Z. RADWAŃSKI, Warszawa 2008.
- System prawa prywatnego, VI: Prawo zobowiązań. Część ogólna*, red. A. OLEJNICZAK, Warszawa 2014.
- SZPUNAR A., WANATOWSKA W., *Przegląd orzecznictwa Sądu Najwyższego w zakresie prawa cywilnego materialnego (za I półrocze 1974 r.)*, «Nowe Prawo» 2/1975.
- SZPUNAR A., WANATOWSKA W., *Przegląd orzecznictwa Sądu Najwyższego w zakresie prawa cywilnego materialnego (za I półrocze 1975 r.)*, «Nowe Prawo» 2/1976, s. 275-302.

- ŚWIEBODA Z., *Postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne. Komentarz do części drugiej kodeksu postępowania cywilnego*, Warszawa 1994.
- ŚWIEBODA Z., *Komentarz do kodeksu postępowania cywilnego. Część druga. Postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne*, Warszawa 2004.
- TURSKI P., *BTE – o swoistości stosowania w nowych realiach prawnych*, «Monitor Prawa Bankowego» 6/2017, s. 59-73.
- WENGEREK E., *Przegląd orzecznictwa Sądu Najwyższego z zakresu procesu cywilnego (za rok 1974)*, «Nowe Prawo» 6/1975, s. 866-882.
- WENGEREK E., *Postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne. Komentarz do części drugiej kodeksu postępowania cywilnego*, Warszawa 1972.
- WOLTER A., *Glosa [do uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 7 stycznia 1961 r., I CO 29/60]*, «OSP i KA» 12/1962, s. 718-721.
- WOWERKA A., *Dopuszczalność nadania klauzuli wykonalności bankowemu tytułowi egzekucyjnemu wystawionemu przez bank, który nabył od innego banku objętą tym tytułem wierzytelność wynikającą z czynności bankowej*, «Gdańskie Studia Prawnicze. Przegląd Orzecznictwa» 3/2007, s. 65-73.
- WOŹNIAK Z., *Glosa [do uchwały Sądu Najwyższego – Izba Cywilna z 16 stycznia 2004 r., III CZP 101/13]*, «OSP» 9/2007, s. 663-665.
- WÓJCIK S., *Zagadnienia etyczne przedawnienia roszczeń*, [w:] *Z zagadnień cywilnego prawa materialnego i procesowego*, red. M. SAWCZUK, Lublin 1988, s. 141-160.
- ZAWADA K., *Przerwanie biegu przedawnienia roszczenia przez złożenie wniosku o nadanie klauzuli wykonalności*, [w:] *Rozprawy prawnicze. Księga pamiątkowa Profesora Maksymiliana Pazdana*, red. L. OGIEGŁO, W. POPIOŁEK, M. SZPUNAR, Zakamycze 2005, s. 1519-1531.
- ZAWADA K., [w:] *System prawa prywatnego, VI: Prawo zobowiązań. Część ogólna*, red. A. OLEJNICZAK, Warszawa 2014.
- ZRAŁEK J., *Przedawnienie roszczeń w polskim prawie cywilnym – szkic porównawczy*, [w:] *Rozprawy prawnicze. Księga pamiątkowa Profesora Maksymiliana Pazdana*, red. L. OGIEGŁO, W. POPIOŁEK, M. SZPUNAR, Zakamycze 2005, s. 1565-1576.